

Bakalářská práce

Mezinárodní obchod Velké Británie s Evropskou unií po Brexitu

Studijní program:

B0488A050006 Mezinárodní ekonomické vzta-
hy

Studijní obor:

Mezinárodní obchod

Autor práce:

Alexey Popov

Vedoucí práce:

Ing. Jaroslav Demel, Ph.D.

Katedra marketingu a obchodu

Liberec 2023

Zadání bakalářské práce

Mezinárodní obchod Velké Británie s Evropskou unií po Brexitu

<i>Jméno a příjmení:</i>	Alexey Popov
<i>Osobní číslo:</i>	E20000437
<i>Studijní program:</i>	B0488A050006 Mezinárodní ekonomické vzta- hy
<i>Specializace:</i>	Mezinárodní obchod
<i>Zadávající katedra:</i>	Katedra marketingu a obchodu
<i>Akademický rok:</i>	2022/2023

Zásady pro vypracování:

1. Stanovení cílů práce.
2. Teoretická rešerše: mezinárodní obchod, extrakomunitární obchod EU a Brexit.
3. Mezinárodní obchod Velké Británie po Brexitu.
4. Analýza mezinárodního obchodu s Velkou Británií.
5. Zhodnocení výsledků analýzy a výhledy dalšího vývoje.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy: 30 normostran
Forma zpracování práce: tištěná/elektronická
Jazyk práce: Čeština

Seznam odborné literatury:

- FRANCOVÁ, Olga, Richard KRÁL, Michael KOHAJDA, Václav ŠMEJKAL, 2018. *Evropská unie po brexitu. Právně-institucionální aspekty evropské integrace*. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7598-098-4.
- KAUDERS, David, 2016. *Understanding Brexit Options*. Cardiff: Sparkling Books. ISBN 9781907230653.
- MACSHANE, Denis, 2016. *Brexit: How Britain Left Europe*. 2nd ed. London: I.B.Tauris. ISBN 978-17-8453-784-5.
- MAREK, Jaromír, 2019. *Drama zvané brexit*. Praha: Radioservis. ISBN 978-80-88286-10-3.
- OLIVER, Tim, 2018. *Understanding Brexit*. Bristol: Bristol University Press. ISBN 978-14-4734-639-5.
- PROQUEST, 2022. *Databáze článků ProQuest [online]*. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2022-10-06], Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>.

Tatiana Golubiatniova, CSc., Ekonomický poradce.

Vedoucí práce: Ing. Jaroslav Demel, Ph.D.
Katedra marketingu a obchodu

Datum zadání práce: 1. listopadu 2022
Předpokládaný termín odevzdání: 31. srpna 2024

doc. Ing. Aleš Kocourek, Ph.D.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Ing. Jaroslava Dědková,
Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 1. listopadu 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědom toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědom následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Anotace

Bakalářská práce zkoumá, jak se změnil obchod Británie s Evropskou unií po vstupu Brexitu v platnost. Chronologicky ukazuje proces evropské integrace a to, jak se na něm podílela Velká Británie. Různé faktory vedly britskou monarchii k odchodu z Evropské unie. Závěrečná část práce shrnuje výzkum změn v obchodu a také nastiňuje možné důsledky pro Británii a země Evropské unie.

Klíčová slova

Brexit, Evropská integrace, Velka Británie, Evropská Unie, mezinárodní obchod

Annotation

The bachelor thesis examines how Britain's trade with the European Union has changed after the entry into force of Brexit. It chronologically shows the process of European integration and How Great Britain participated in it. Various factors led the British monarchy to leave the European Union. The final part of the thesis summarizes the research of changes in trade, and also outlines the possible consequences for Britain and the countries of the European Union.

Key words

Brexit, European integration, United Kingdom, European Union, International Trade

Obsah

Seznam obrázků	10
Seznam tabulek	11
Seznam zkratk	12
Úvod.....	13
1 Mezinárodní obchodní politika a EU	15
1.1 pojem mezinárodního obchodu.....	15
1.2 Teorie absolutních a komparativních výhod	16
1.3 Typy obchodních politik	16
1.4 Mezinárodní organizace v oblasti obchodu	18
1.5 Rozvoj obchodu v Evropě.....	19
1.6 Historie EU	19
1.6.1 První fáze.....	19
1.6.2 Druhá fáze	20
1.6.3 Třetí fáze.....	21
1.6.4 Čtvrtá fáze	22
1.6.5 Nejnovější historie	22
1.6.6 Integrovaná podstata EU	23
1.7 Ekonomika EU	24
1.7.1 Vnitřní obchod EU.....	26
1.7.2 Zahraniční obchod EU	27
2 Brexit.....	30
2.1 Příčiny Brexitu	30

2.2 Referendum 2016	32
3 Mezinárodní obchod Británie a EU po Brexitu	33
3.1 Dohoda o obchodu a spolupráci	33
3.2 Základní ustanovení dohody	35
3.2.1 Obchod se zbožím	35
3.2.2 Obchod se službami.....	35
3.2.3 Energetika, veřejná politika a další aspekty obchodu.....	35
3.2.4 Pohyb osob	36
3.2.5 Letecká a pozemní doprava	37
3.2.6 Spolupráce a účast Británie v programech EU	37
3.2.7 Základní ustanovení a řešení sporů	38
3.3 Severoirský problém	38
4 Analýza dopadů Brexitu na obchod UK a EU.....	41
4.1 Obecná informace.....	41
4.2 Dopad pandemie	42
4.3 Porovnání obchodních ukazatelů před a po Brexitu.....	44
4.4 Obchodování během lockdownu	44
4.5 Ukončení přechodného období	45
4.6 Obchod s jednotlivými zeměmi EU.....	47
4.7 Obchod se zbožím.....	49
4.8 Obchod se službami.....	51
5 Zhodnocení výsledků.....	55
5.1 Důsledky pro britskou ekonomiku	55
5.2 Ekonomické důsledky pro EU.....	56
5.3 Migrace.....	56
5.4 Důsledky pro euro integraci	57

5.5 Možné důsledky.....	58
Závěr	60
Seznam použité literatury.....	61
Seznam citované literatury	61
Seznam elektronických zdrojů	63
Přílohy	67
Seznam příloh.....	67

Seznam obrázků

Obrázek 1: Integrační podstata.....	24
Obrázek 2: Rozdělení bohatství v Evropě.....	26
Obrázek 3: Mezinárodní obchod EU 2011-2022	28
Obrázek 4: Obchodní bilance VB s EU a státy mimo EU.....	29
Obrázek 5: Obchodní podíl s EU 1999- 2021	42
Obrázek 6: Srovnání obchodu mezi VB a EU 2019-2021.....	44
Obrázek 7: <i>Obchod VB během pandemie</i>	45
Obrázek 8: Obchod VB se zbožím s EU 2018 – 2022	46
Obrázek 9: ddf Obchod VB se státy EU 2019-2021.....	47
Obrázek 10: Obchod VB se státy EU, 2021	48
Obrázek 11: Přebytek a deficit obchodu VB se státy EU 2021.....	49
Obrázek 12: 10 nejvíce exportovaných zboží z VB do EU 2021	50
Obrázek 13: Nejvíce importované zboží do VB z EU	51
Obrázek 14: Export služeb do EU z VB 2021.....	52
Obrázek 15: Import služeb do VB z EU 2021.....	53

Seznam tabulek

Tabulka 1: Nominální HDP EU a Eurozóny v mld. Eur.....	25
Tabulka 2: Nominální HDP EU per capita v mld. Eur.....	25

Seznam zkratek

EHS – Evropské hospodářské společenství

ESUO – Evropské společenství uhlí a oceli

EU – Evropská unie

HDP – hrubý domácí produkt

IRA – Irish Republican Army

OEEC – Organizace pro hospodářskou spolupráci

USA – Spojené státy americké

WTO – Světová obchodní organizace

VB – Velká Británie

TCA – EU–UK Trade and Cooperation Agreement

ICC – International Chamber of Commerce

GATT – General Agreement on Tariffs and Trade

UNICTRAL – United Nations Commission on International Trade Law

ERM – European Exchange Rate Mechanism

Úvod

Tématem této bakalářské práce je *Mezinárodní obchod Velké Británie s Evropskou unií po Brexitu*. Toto téma bylo vybráno, protože Brexit je jedním z nejvýznamnějších událostí v procesu integrace Evropy za poslední roky a je to jedno z nejvíce diskutovaných a zajímavých témat. Kromě toho lze tuto událost označit za novou etapu ve vztazích Spojeného království a Evropské unie.

Cílem bakalářské práce je zhodnotit dopady Brexitu na obchod Velké Británie a Evropské Unie, Jako zdroje, odkud byly získány informace pro první tři kapitoly, byly použity vědecké práce spojené s tématem práce, oficiální statistické databáze EU, vědecké on-line články a odborná literatura.

Teoretická část bakalářské práce popisuje mezinárodní obchod a vysvětluje věci spojené s ním. První kapitola je přímo věnovaná tomu, co je Mezinárodní obchod, jaké typy obchodních politik existují. Dále se pozornost zaměří na evropskou integraci, protože její krok zadal formování nejen EU, ale i vztahů Británie se zeměmi kontinentální Evropy. To je také důležité, protože integrační procesy formovaly ekonomiku a obchodní vztahy mnoha evropských zemí jako jeden celek. Proto se na konci první kapitoly budou zabývat také hlavními ekonomickými a obchodními ukazateli EU.

Druhá část je věnována procesu Brexitu. Kromě událostí léta 2016 v Británii, během nichž se konalo referendum a Spojené království zahájilo svůj odchod z EU, bude kladen důraz i na důvody, proč se referendum konalo.

Třetí kapitola logicky pokračuje druhou a dotkne se nových obchodně-ekonomických vztahů mezi EU a Británií. Zde je největší pozornost věnována dohodě o obchodu a spolupráci, protože právě tento dokument je jedním z hlavních nástrojů při regulaci obchodu mezi uvedenými regiony. Je důležité říci, že samostatným bodem je otázka Severního Irska, protože kvůli mnoha faktorům pro tento region bylo nutné vypracovat samostatné dohody, aby se zabránilo politické, ekonomické a sociální nestabilitě v této části Spojeného království.

Čtvrtá kapitola je analytickou částí, která přímo porovnává obchodní ukazatele EU a Británie před a po vstupu Brexitu v platnost. Vzhledem k tomu, že se tak stalo na začátku ledna 2021, byly mezi lety 2019 a koncem roku 20 21 pořízeny i základní údaje pro analýzu. V této kapitole bude také zmíněn dopad a pandemie COVID-19, protože

k ní došlo ve stejnou dobu jako vstup Brexitu v platnost. Jako zdroj dat pro tuto kapitulu byly použity oficiální statistické online zdroje britské vlády.

Poslední kapitola shrnuje analytickou část. Shrnuje závěry týkající se dotčených otázek a poukazuje na možné důsledky pro EU a Spojené království, které by jim Brexit mohl přinést.

Vzhledem k tomu, že Brexit je aktuální, a ještě ne zcela dokončený proces všechny zdroje, které byly v této práci použity k popisu aktuálních ekonomických a obchodních ukazatelů, jsou také poměrně čerstvé nebo aktualizované s určitou periodicitou.

1 Mezinárodní obchodní politika a EU

Na začátku, je nutné uvést základní pojmy, které budou probrány během práce. Tato kapitola se věnuje především pojmu mezinárodního obchodu, typům zahraniční hospodářské politiky a hlavním mezinárodními organizacím zapojených do mezinárodního obchodu.

Dále se bude zabývat historií vzniku Evropské unie. Její ekonomické vlastnosti a na konci kapitoly bude podrobně přezkoumán proces odchodu Británie z EU.

1.1 pojem mezinárodního obchodu

Než se začneme zabývat obchodními vazbami Evropské unie a Velké Británie, musíme se obecně podívat na mezinárodní obchod a historii ekonomických vazeb v Evropě, což nám umožní mít představu o tom, které události předcházely současnému stavu věci.

Mezinárodní obchod je výměna zboží a služeb mezi prodejci a zákazníky různých zemí (Beneš 2004).

Export je prodej zahraničnímu kupujícímu zboží s jeho vývozem do zahraničí.

Import je nákup od zahraničních prodejců zboží s jeho dovozem ze zahraničí.

Důvody pro rozvoj mezinárodního obchodu:

- 1) Je nutné získat nové trhy pro prodej zboží a služeb, protože ne všechny produkty a služby vyrobené domácí ekonomikou mohou být spotřebovány na domácím trhu.
- 2) různé výrobní faktory: každá země má kvůli svým geografickým a přírodním vlastnostem různé podmínky pro vytvoření určitých výrobních sil. Je také důležité poznamenat, že zdroje jsou rozdělovány nerovnoměrně, a to má také vliv na touhu státu nahradit nedostatek některých produktů, které nemůže produkovat kvůli omezeným zdrojům.
- 3) Poptávka po určitém zboží a službách může být mnohem větší v zahraničí než doma, což také přispívá k rozvoji mezinárodního obchodu (Tipanov 2013).

S rozvojem zahraničního obchodu se také aktivněji rozvíjí dělba práce v různých zemích, jinými slovy se země začínají specializovat na výrobu a další vývoz určitých produktů a služeb.

1.2 Teorie absolutních a komparativních výhod

V předchozí části jsem uváděl takový detail utváření mezinárodních obchodních vztahů jako nerovnoměrné rozdělení určitých zdrojů. To je příčina vzniku specializace výroby. To znamená, že různé země se začínají specializovat na výrobu určitého zboží. Tento jev má dvě perspektivy: teorie absolutních výhod a teorie komparativních výhod.

1) Teorie absolutních výhod

V ekonomické teorii absolutní výhodou je schopnost podnikatele, společnosti nebo země produkovat větší množství kvalitního produktu pomocí stejného, určitého množství zdrojů. Výhoda při výrobě určitých produktů a služeb může být způsobena příznivými přírodními a klimatickými podmínkami, levnou a snadnou dostupností surovin, zvláštními znalostmi a dovednostmi ve výrobě zboží a dalšími zvláštními výrobními faktory. Pojem byl založen na teorii absolutních výhod v 18.století a jejímž tvůrcem je Adam Smith (Harrington 2013).

2) Teorie komparativních výhod

Teorie komparativních výhod je ekonomický model formulovaný Davidem Ricardem na počátku 19.století.

David Ricardo rozvinul teorii absolutních výhod Adama Smithe a ukázal, že obchod je výhodný pro každou ze dvou zemí, i když jedna z nich nemá absolutní výhodu ve výrobě jakéhokoli konkrétního zboží. Na základě stejných předpokladů jako teorie absolutních výhod využívá teorie komparativních výhod pojem alternativní ceny, pracovní doba potřebná k výrobě jednotky jednoho zboží vyjádřená pracovní dobou potřebnou k výrobě jednotky jiného zboží (Harrington 2013).

Z toho vyplývá, že specializace na výrobu zboží, které má maximální komparativní výhody, je výhodná, i když neexistují žádné absolutní výhody.

1.3 Typy obchodních politik

Obchodní politika je klíčovým bodem, který reguluje vývoz a dovoz mezi zeměmi. V mezinárodním obchodu se obchodní politika zemí řídí dvěma způsoby: autonomními a smluvními.

Autonomní, to jsou metody, které stát realizuje na základě svých vnitřních právních postojů a které pomáhají regulovat jeho zahraniční obchod. Lze je rozdělit na pasivní a aktivní (Fojtíková 2009). Mezi pasivní patří:

Tarifní, jako jsou vývozní, dovozní nebo tranzitní cla. V čem, cla mohou mít jiný účel, tak existují cla "zakázaná", která používá stát s cílem co nejvíce zabránit zahraničním konkurentům na trhu v určité oblasti, takže tento druh se vyznačuje velmi vysokou úrokovou sazbou, kterou nemohou nebo nechtějí platit firmy ze zahraničí. Clo může být také vytvořeno k ochraně nového a rozvíjejícího se odvětví domácnosti před zahraničními konkurenty, dokud nebude efektivně fungovat, říká se tomu clo na láhve. Častým jevem jsou také antidumpingová cla, která zvyšují cenu levného zahraničního zboží a dávají možnost poctivější konkurenci výrobcům domácích výrobků. Kromě těchto typů existuje i preferovaný typ, jedná se o snížené clo na vývoz z určité země. To může být stanoveno v rámci WTO pro členy této organizace. A konečně, cla mohou být fiskální a mohou být použita k doplnění státního rozpočtu (Fojtíková 2009).

Způsob výpočtu výše může také lišit a je rozdělen na:

Specifické: jsou stanoveny konkrétní měnou za určitou fyzickou část.

Valorické, které jsou stanoveny jako procentuální část z velikosti zboží.

Kombinovaná, která kombinuje prvky předchozích dvou (Celní správa ČR 2023).

Tarifní sazebníky, například TARIC (European Commission 2023).

Netarifní metody umožňují regulovat mezinárodní obchod takovými způsoby, jako jsou:

- kvóty pro dovoz nebo vývoz určitého zboží
- embargo
- obchodní válka
- devizové omezení (Fojtíková 2009).

Smluvní metody jsou důsledkem přijatých smluv mezi zeměmi. Mohou být bilaterální, které jsou realizovány v rámci vztahů obou zemí a multilaterální, když jsou země již více než dvě.

Tato omezení obchodní politiky jsou charakteristická pro protekcionismus.

Protekcionismus je mezinárodní politika státu, jejímž cílem je cíleně chránit domácí trh před přijetím zahraničního zboží (Fojtíková 2009). Výhody: ochrana domácí výroby před konkurencí ze strany zahraničních výrobců; rozvoj nové výroby; stimuluje růst vlastní výroby; vyvážení obchodní bilance

Nedostatky: oslabení konkurence v ekonomice; pobídky ke zlepšení výroby; možnosti výběru pro spotřebitele se zužují (Fojtíková 2009).

Dalším pojetím mezinárodní obchodní politiky je liberalismus.

Liberalismus je obchodní politika státu, spočívající v tom, že hranice státu je otevřená pro výrobky a služby z cizích zemí. Výhody liberalismu: podpora konkurence; zvýšení kvality produktu a snížení jeho nákladů a konečné ceny; rozšíření nabídky zboží, diferenciací zboží.

Nedostatky: neexistuje ochrana národního hospodářství před konkurencí ze strany zahraničního obchodu; zaplavení domácího trhu se zahraničním zbožím.

V kontextu této práce jsou tyto koncepty jedním z klíčových bodů, protože Evropská unie byla vytvořena s cílem liberalizovat obchod v zemích Evropy po druhé světové válce a Británie také šla tímto směrem, ale její integrace také nebyla provedena úplně (Fojtíková 2009).

1.4 Mezinárodní organizace v oblasti obchodu

Než se dotkneme integrace EU, stojí za to říci něco málo o mezinárodních organizacích, které regulují obchod mezi zeměmi. Mezi hlavní patří:

1) Světová obchodní organizace (WTO) je organizace, která má celosvětový význam a rozhodující úkoly pro liberalizaci obchodu a obchodní politiky členských států. Světová obchodní organizace zahájila svou činnost na konci minulého století, zabývá se vývojem a praktickou implementací progresivních pravidel v oblasti světového obchodu. Další funkcí tohoto společenství států je dohlížet na dodržování smluvních podmínek, které jsou podepsány většinou světových států a ratifikovány poslanci různých zemí. Je největší a nejdůležitější organizací pro mezinárodní obchod (WTO 2023).

2) Mezinárodní obchodní komora (ICC)-Světová obchodní organizace se sídlem v Paříži – hraje klíčovou roli v mezinárodním obchodu. Ačkoli ICC vykonává různé činnosti, hlavním zájmem exportérů a dovozců je role ICC jako vývojáře mezinárodních obchodních, právních a bankovních standardů. ICC tak vypracovalo normy upravující mezinárodní praxi pro dokumentární akreditivy (ICC 2023).

3) Komise OSN pro mezinárodní obchod (UNCITRAL), Vídeň. UNCITRAL je orgán OSN pro podporu rozvoje mezinárodního soukromého práva. UNCITRAL primárně vyvíjí dokumenty určené k tomu, aby se staly součástí mezinárodního nebo národního

práva, jako jsou mezinárodní smlouvy, úmluvy a typické nebo jednotné zákony (UNCITRAL 2023).

1.5 Rozvoj obchodu v Evropě

Nyní je třeba zvážit ekonomickou integraci v Evropě. Klíčovou roli v procesu sjednocení sehrála Druhá světová válka a způsob, jakým se po ní změnil přístup zemí k mezinárodnímu obchodu.

Jedním z klíčových vývoju bylo podepsání Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT) v roce 1947. Cílem GATT bylo snížit obchodní bariéry, podpořit volný obchod a zvýšit globální hospodářskou spolupráci (WTO, 2023).

Kromě toho konference v Bretton Woods v roce 1944 vyústila ve vytvoření Mezinárodního měnového fondu (MMF) a Světové banky, jejichž cílem bylo podporovat mezinárodní hospodářskou spolupráci a stabilitu. MMF a Světová banka hrály důležitou roli při podpoře mezinárodního obchodu poskytováním finančních prostředků na projekty infrastruktury související s obchodem a podporou finanční stability v rozvojových zemích (IMF 2022).

Byly to první poválečné kroky ke sblížení zemí, ale evropské země, které byly válkou postiženy více než například USA, začaly pracovat na integraci v rámci Evropy, aby rychleji a kvalitněji překonaly těžké období obnovy a vytvořily základ pro budoucnost unie.

1.6 Historie EU

Jak již bylo řečeno, země Evropy, konkrétně západní Evropy, se začaly zapojovat do projektu integrace zemí, aby překonaly krizi, již 5 let po skončení války byl učiněn první krok.

1.6.1 První fáze

9.května 1950 francouzský ministr zahraničí Robert Schumann navrhl vytvoření francouzsko – německého sdružení uhlí a oceli. Tato deklarace otevřela cestu k evropské integraci (European Union 2023).

18.dubna 1951 podepsaly Německo, Belgie, Nizozemsko, Lucembursko, Francie a Itálie v Paříži smlouvu o Evropském sdružení uhlí a oceli (ESUO — European Coal and Steel Community) na dobu 50 let. Smlouva vstoupila v platnost v červenci 1952. Mezi jeho hlavní cíle patří vytvoření společného trhu s uhlím a ocelí, modernizace a zvýšení

efektivity výroby v uhelném a hutním průmyslu, zlepšení pracovních podmínek a řešení problémů zaměstnanosti v těchto odvětvích. Smlouva měla posílit mír v Evropě a vytvořit předpoklady pro úzké sjednocení národů. Tím, že účastníci smlouvy převzali mezinárodní kontrolu nad těžbou uhlí a výrobou oceli, vyřešili dva úkoly: přispěli k modernizaci národního hospodářství (jehož základem byl tehdy hutnictví a těžký průmysl) a eliminovali možnost přípravy jedné ze zemí na novou válku (European Union 2023).

Spojené království se odmítlo podílet na EHS z obavy z omezení národní suverenity. Za účelem prohloubení ekonomické integrace bylo v roce 1957 založeno podobné šest států čítající Evropské hospodářské společenství (EHS — European Economic Community) a Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom — European Atomic Energy Community). EHS byla vytvořena především jako celní unie šesti států, která má zajistit svobodu pohybu zboží, služeb, kapitálu a lidí. Euratom měl přispět ke sjednocení mírových jaderných zdrojů těchto států. Nejdůležitější z těchto tří Evropských společenství bylo evropské hospodářské společenství, takže se později (v 90. letech) začalo nazývat Evropské společenství (European Union 2023).

EHS byla založena Římskou smlouvou v roce 1957, která vstoupila v platnost 1. ledna 1958. V roce 1959 byl zřízen Evropský parlament, reprezentativní poradní orgán a později zákonodárný orgán. Proces rozvoje a přeměny těchto Evropských společenství na moderní Evropskou unii probíhal simultánním strukturálním vývojem a institucionální transformací na soudržnější blok států s přenosem stále více řídicích funkcí na nadnárodní úroveň (tzv. proces evropské integrace neboli prohloubení unie států) na jedné straně a zvýšením počtu členů Evropských společenství (European Union 2023).

1.6.2 Druhá fáze

V lednu 1960 Velká Británie a řada dalších zemí, které do EHS nevstoupily, vytvořily alternativní organizaci — Evropskou zónu volného obchodu. Velká Británie si však brzy uvědomila, že EHS je mnohem efektivnější sjednocení, a rozhodla se vstoupit do EHS. Po ní následovaly Irsko a Dánsko, jejichž ekonomika byla výrazně závislá na obchodu s Velkou Británií (European Union 2023).

První pokus vstupu do EHS byl v letech 1961–1963, ale skončil neúspěchem, protože francouzský prezident de Gaulle vetoval rozhodnutí o vstupu nových členů do EHS.

Podobný byl i výsledek jednání o vstupu v letech 1966–1967 (European Union 2023). V tomto období vzniká uvnitř EHS také celní unie.

V roce 1967 se tři evropská společenství (Evropské společenství uhlí a oceli, evropské hospodářské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii) sloučily do Evropského společenství (European Union 2023).

Po několika letech vyjednávání a úprav legislativy vstoupila Velká Británie do ES, a to 1. ledna 1973.

První plán ES na jednotnou měnu pochází z roku 1970. Pro udržení měnové stability se členové EU rozhodli nechat své měny oscilovat proti sobě jen v úzkých mezích. Tento mechanismus směnného kurzu (ERM) byl prvním krokem k zavedení eura (European Union 2023).

Řecko požádalo o vstup do EU v červnu 1975 a stalo se členem Společenství 1. ledna 1981.

V roce 1979 se konaly první přímé volby do Evropského parlamentu. Občané ES přímo volí poslance Evropského parlamentu poprvé. Dříve byly delegovány národními parlamenty.

Portugalsko a Španělsko podaly žádosti v roce 1977 a staly se členy ES od 1. ledna 1986.

V únoru 1986 byl v Lucembursku podepsán Jednotný evropský zákon, který reformoval Evropské společenství a který si stanovil za cíl vytvořit do 1. ledna 1993 jednotný trh členských zemí ES (European Union 2023).

1.6.3 Třetí fáze

V roce 1992 podepsaly všechny státy, které jsou součástí Evropského společenství, smlouvu o vytvoření Evropské unie — Maastrichtskou smlouvu.

V roce 1994 se v Rakousku, Finsku, Norsku a Švédsku konají referenda o vstupu do EU. Většina Norů opět hlasuje proti.

Rakousko, Finsko a Švédsko se stávají členy EU od 1. ledna 1995 (European Union 2023).

Členy Evropského sdružení volného obchodu zůstávají jen Norsko, Island, Švýcarsko a Lichtenštejnsko.

V roce 1997 byla člena Evropského společenství podepsána Amsterdamská smlouva (vstoupila v platnost v roce 1999). Hlavní změny v Amsterdamské smlouvě se týkaly: vytvoření "prostoru svobody, bezpečnosti a právního řádu"

koordinace v oblasti spravedlnosti, boje proti terorismu a organizovanému zločinu (European Parliament, 2023).

1.6.4 Čtvrtá fáze

9. října 2002 Evropská komise doporučila 10 kandidátských států pro vstup do EU v roce 2004: Estonsko, Lotyšsko, Litvu, Polsko, Českou republiku, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko, Kypr, Maltu (European Union, 2023).

Toto rozšíření EU lze označit za jeden z nejambicióznějších projektů EU v současnosti. Kypr byl do tohoto seznamu zařazen, protože na tom trvalo Řecko, které jinak hrozilo, že bude plán vetovat jako celek.

Po ukončení jednání mezi "starými" a budoucími "novými" členy EU bylo kladné konečné rozhodnutí oznámeno 13. prosince 2002. Evropský parlament rozhodnutí schválil 9. dubna 2003.

16. dubna 2003 bylo v Aténách podepsáno 15 "starých" a 10 "nových" členů EU. V devíti státech (s výjimkou Kypru) se konala referenda a poté byla podepsaná smlouva ratifikována parlamenty (European Union, 2023).

1. května 2004 se Estonsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko, Kypr, Malta staly členy Evropské unie. Ke vstupu Kypru do EU došlo po referendu, které se konalo současně v obou částech ostrova, a zatímco obyvatelstvo neuznané Turecké republiky severního Kypru většinou hlasovalo pro reintegraci ostrova do jediného státu, proces sjednocení byl zablokovan řeckou stranou, která vyjádřila nesouhlas s podmínkami tzv. plánu Annana, který legitimizoval výsledky okupace severu ostrova tureckými silami. Kypr byl nakonec přijat do EU s poznámkou, že sever ostrova je dočasně mimo kontrolu Kyperské republiky (European Union, 2023).

1.6.5 Nejnovější historie

Po vstupu deseti nových zemí do EU, jejichž hospodářský rozvoj byl výrazně nižší než evropský průměr, se lídři EU ocitli v situaci, kdy hlavní náklad rozpočtových výdajů na sociální oblast, dotace na zemědělství atd. leželo právě na nich. Zároveň tyto země

nebyly ochotny zvýšit podíl odvodů do unijního rozpočtu nad úroveň 1% HDP stanovenou unijními dokumenty (Butorina 2011).

Druhým problémem bylo, že po rozšíření Evropské unie se méně osvědčil dosavadní princip rozhodovacího konsensu. V referendech ve Francii a v Nizozemsku byl v roce 2005 zamítnut návrh jednotné ústavy EU. (Burko, 2009).

Dne 17. prosince 2005 byl oficiální status kandidáta na členství v EU udělen bývalé jugoslávské republice Makedonii, která od začátku roku 2019 se oficiálně nazývá Severní Makedonie (European Union, 2023).

1. ledna 2007 došlo k dalšímu rozšíření Evropské unie — vstupu Bulharska a Rumunska s výhradou rychlých reforem legislativy a implementace opatření proti korupci (European Union, 2023).

1. července 2013 se 28. členem Evropské unie stalo Chorvatsko (European Union, 2023).

1.6.6 Integrovaná podstata EU

Na základě historie vývoje EU lze rozlišit hlavní stupně integrace, které propojily vztahy většiny evropských zemí. Je třeba je rozlišovat podle prohlubování integračních procesů.

1. Zóna volného obchodu, která zajišťuje volný pohyb zboží bez cel mezi členy zóny, s třetími zeměmi každý účastník dohody stanoví svá obchodní pravidla (Baldwin 2013).

2. Celní unie, která zajišťuje bezbariérový obchod mezi členy Unie a nastavení společné obchodní politiky pro třetí země. Je potřeba dělat společnou hospodářskou politiku.

3. Společný trh-v této fázi se provádí nejen volný pohyb zboží, ale i kapitálu a osob. Intenzivnější migrace uvnitř členských zemí.

4. Monetární (měnová) unie.

Pro vstup do unie je nutné splnit některé podmínky:

- Záruka úplné a nevratné směnitelnosti měn
- Úplná liberalizace finančních toků a Integrace bankovního a finančního trhu

- Jednotná měnová politika prováděná centrální bankou dochází ke sjednocení národních měn, v kontextu EU země, které vstupují do této fáze integrace, přijímají jako svou měnu euro a stávají se součástí eurozóny. V současné době je jejím členem 23 zemí (Baldwin 2013).

5. Hospodářská unie, která kromě měnové unie a společného trhu zajišťuje také jednotnou fiskální, daňovou a důchodovou politiku.

Je to moderní maximální fáze integrace EU, se společnou měnovou politikou a koordinovanou fiskální politikou.

6. Politická unie, během níž dochází k integraci zahraniční politiky, Bezpečnostní, obranné a vnitropolitické politiky. Ve skutečnosti přeměnit unii zemí na jednotný politický a ekonomický systém, který může mít podobu federace nebo konfederace (Baldwin 2013).

Obrázek 1: Integrovační podstata
Zdroj: Vlastní zpracování

V rámci integrace s EU se Británie nestala členem měnové unie a pokračovala v používání své měny – libry šterlinků. Jak bylo uvedeno v historii, proces integrace království nebyl rychlý a byl po celou dobu doprovázen touhou Spojeného království zůstat v nejuvýhodnější a nezávislé pozici vůči ostatním účastníkům. To se stalo jedním z důležitých bodů, proč vlastně začal proces Brexitu (European Union 2023).

1.7 Ekonomika EU

Po mnohaletém utváření EU a posílení politických a sociokulturních vazeb vznikl jednotný ekonomický trh mezi členy unie. A nyní je třeba se blíže podívat na hlavní ekonomické ukazatele tohoto sdružení. Tato data pak budou potřeba k analýze toho, co se změnilo v obchodu EU po Brexitu. Hlavní důraz bude kladen na hlavní makroekonomické ukazatele EU a obchodní vztahy se třetími zeměmi.

Hlavní měna Evropské unie – euro — je oficiální měnou 20 z 27 členských zemí EU a druhou nejobchodovanější měnou na světě po americkém dolaru.

Tabulka 1: Nominální HDP EU a Eurozóny v mld. Eur
Zdroj: Eurostat 2023

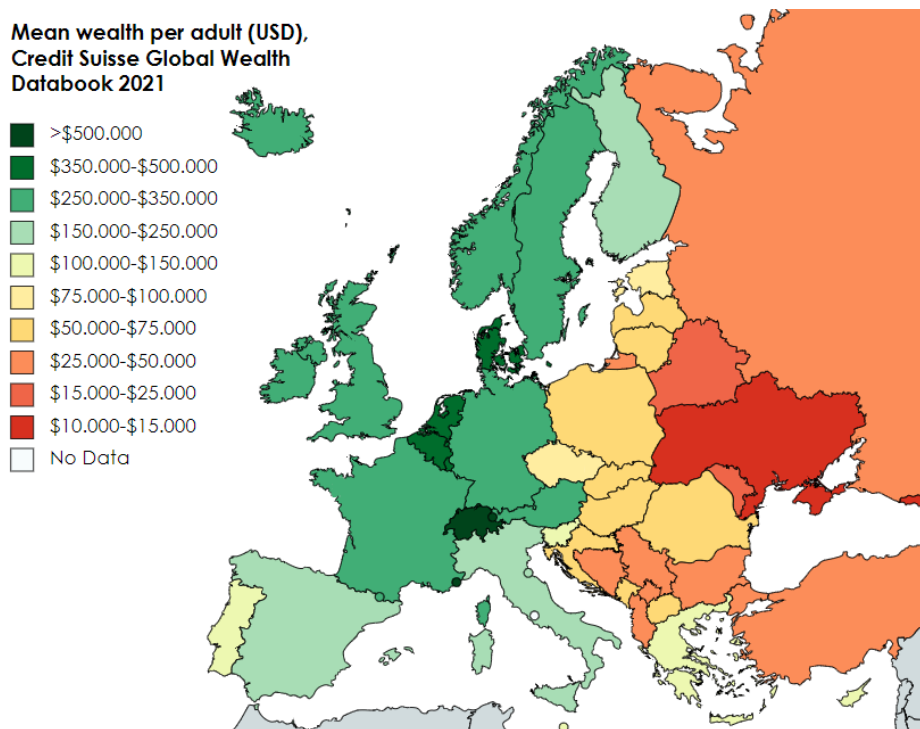
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Změna v %
European Union	12,548.613	13,074.740	13,533.279	14,018.483	13,460.834	14,522.342	3 200,54	28,30 %
Eurozóna	10,817.294	11,224.157	11,599.256	11,986.134	11,456.425	12,313.115	2 829,98	29,80 %

Tabulka 2: Nominální HDP EU per capita v mld. Eur
Zdroj: Eurostat 2023

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Změna v %
EU	25,770	26,010	26,580	27,500	28,190	29,320	30,290	31,310	30,030	32,440	35,220	36.67%
Eurozóna	29,000	29,240	29,870	30,820	31,590	32,710	33,730	34,750	33,160	35,660	38,470	32.66%

Bez ohledu na trendy růstu HDP a HDP na obyvatele v celé EU jsou členské země v rozdělování bohatství velmi nerovnoměrné. Obrázek 2, ukazuje, že nejbohatšími zeměmi v EU jsou země západní a severní Evropy. Z velké části je to způsobeno výrobou zboží s vysokou přidanou hodnotou, jako jsou dopravní výrobky, vysoce rozvinuté zboží v oblasti IT, průmyslové výrobky atd. Země Balkánského poloostrova a východnější členové EU se touto produkcí nemohou pochlubit a důležitou roli hraje i to, že mnohé z nich byly ve 20. století členy socialistického bloku a měly plánovanou

ekonomiku (Arabei 2019). A přechod na tržní ekonomiku byl pro mnohé z těchto států

Obrázek 2: Rozdělení bohatství v Evropě
Zdroj: Credit Suisse 2021

těžkou zkouškou, která také neumožňuje rychlý rozvoj ekonomiky (Zaritsky 2020).

V příloze A je znázorněna míra nezaměstnanosti v jednotlivých zemích EU a lze zdůraznit následující: nejnižší míra nezaměstnanosti je pozorována v České republice, Německu, Polsku, Lucembursku a Nizozemsku. Na druhou stranu největší procento je pozorováno v Řecku a Španělsku a do roku 2012 také v Lotyšsku, ale její ukazatele se za posledních 10 let výrazně zlepšily (Eurostat 2023).

1.7.1 Vnitřní obchod EU

Rozvoj mezi členskými zeměmi společného trhu a vytvoření celní unie byly dva z hlavních cílů vytvoření Evropského hospodářského společenství. Pokud tedy celní unie zahrnuje zákaz jakýchkoli cel v obchodních vztazích mezi členskými státy a vytvoření společného celního tarifu ve vztahu k třetím zemím, pak společný trh tyto zásady rozšiřuje i na další překážky hospodářské soutěže a interakce ekonomik Unie, které zaručují tzv. čtyři svobody: volný pohyb zboží, svoboda pohybu osob, svoboda pohybu služeb, svoboda pohybu kapitálu (Arabei 2019)

Je třeba také upřesnit, že země jako Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko vstupují na společný trh, ale ne do celní unie.

Svoboda pohybu kapitálu znamená nejen možnost bezproblémových plateb a převodů přes hranice, ale také nákup nemovitostí, akcií společností a investic mezi zeměmi. Před rozhodnutím o vzniku hospodářské a měnové unie postupoval vývoj ustanovení o svobodě kapitálu pomalu. Na základě Maastrichtské smlouvy začal Evropský soud urychleně rozhodovat o dříve opomíjené svobodě. Svoboda pohybu kapitálu platí i pro vztahy mezi členskými zeměmi EU a třetími zeměmi (European Union 2023).

Svoboda pohybu osob znamená, že občan Evropské unie se může nerušeně pohybovat mezi zeměmi Unie za účelem pobytu (včetně odchodu do důchodu), zaměstnání a studia. Zajištění těchto možností zahrnuje zjednodušení formalit při stěhování a vzájemné uznávání odborných kvalifikací (European Union 2023).

Svoboda pohybu služeb a umožňuje jednotlivcům, kteří se zabývají nezávislými ekonomickými aktivitami, volně se pohybovat mezi zeměmi Unie a vykonávat tuto činnost na stálém nebo dočasném základě. Přestože služby představují ve většině členských států 70% HDP a pracovních míst, legislativa týkající se této svobody není tak rozvinutá jako v jiných stanovených svobodách. Tato mezera byla nedávno vyplněna přijetím směrnice o službách na vnitřním trhu s cílem odstranit omezení mezi zeměmi poskytujícími služby (European Union 2023).

Svoboda pohybu zboží znamená, že zboží vyrobené v jedné zemi Evropské unie může být volně prodáváno a přepravováno do jiných členských zemí bez cel nebo jiných obchodních bariér.

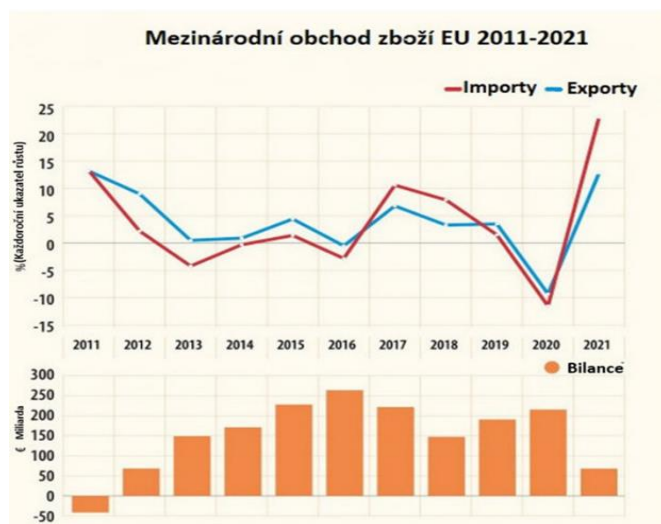
Tyto svobody přispívají k hospodářskému růstu a rozvoji Evropské unie, vytvářejí nová pracovní místa a zvyšují životní úroveň občanů. K jejich realizaci je však zapotřebí nepřetržitá práce na udržení jednotného trhu a zajištění příslušných pravidel a zákonů pro všechny členské země.

1.7.2 Zahraniční obchod EU

Evropská unie vždy usilovala o rozvoj obchodu nejen odstraněním bariér ve vnitřním prostředí mezi členskými zeměmi, ale také navázáním obchodních vztahů mimo integrační unii.

Evropská unie je největším světovým vývozcem zboží s kladným obchodním přebytkem od roku 2012 do současnosti. V letech 2010-2020 vzrostl objem zahraničního obchodu se zbožím z 2907 miliard EUR na 3646 miliard EUR (vrchol

přišel v roce 2019, kdy objem dosáhl 4072 miliard eur, po kterém měly negativní dopad na dynamiku zahraničního obchodu dopady pandemie COVID-19) (Eurostat 2023). Je zaznamenán trend růstu role trhu služeb v zahraničním obchodu EU: průměrné tempo růstu obchodu se službami v letech 2010-2020 přesáhlo tempo růstu obchodu se zbožím-7 % proti 2,3 %, objem zahraničního obchodu se službami vzrostl z 1117 miliard EUR na 1674 miliard EUR (vrchol také přišel v roce 2019–2037 miliard EUR). V struktuře exportu EU dominuje průmyslové zboží, které představovalo více než 80 % celkového exportu EU v roce 2010 i 2020. Ve sledovaném období také průmyslové zboží představovalo největší podíl dovozu v EU — asi 60 %. Dovoz energií klesl v letech 2010-2020 z 25 % na 13 %. na jedné straně v důsledku ekologizace ekonomiky a převzatého vektoru udržitelnosti prostřednictvím obnovitelných zdrojů energie, na straně druhé v důsledku poklesu cen uhlovodíků (Eurostat 2023).

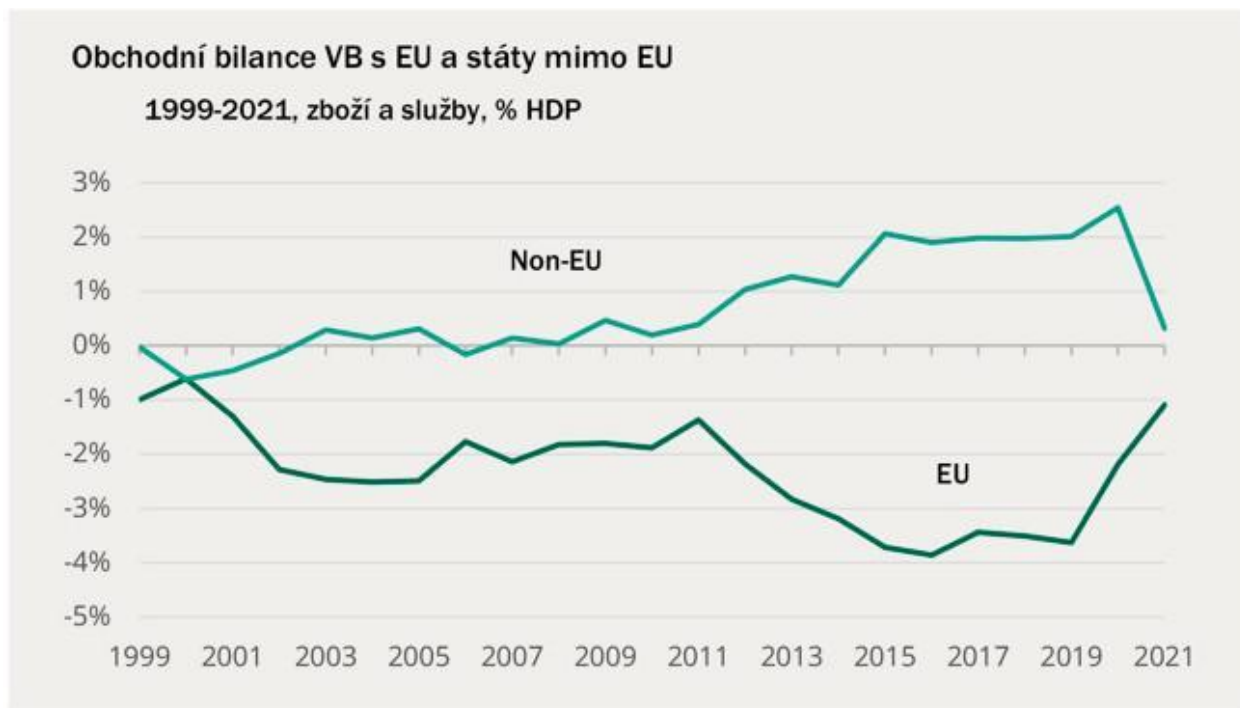
Obrázek 3: Mezinárodní obchod EU 2011-2022
Zdroj: Eurostat 2021

Také informace o hlavních obchodních partnerech EU jsou obsaženy v příloze B. Na prvních místech jsou země jako USA, Čína a Velká Británie. A protože v příloze jsou údaje z Eurostatu za rok 2021, ukazuje se, že i přes odchod Británie ze společného trhu EU, zůstává její podíl na obchodu se státy EU poměrně značný.

Lze také ukázat, jak se měnila obchodní bilance Spojeného království za více než 20 let jak se zeměmi EU, tak se zeměmi, které tam nevstupují.

Od roku 2007 zaznamenává Spojené království každý rok kladný obchodní přebytek se zeměmi mimo EU. Tento přebytek dosáhl maxima 2,5% britského HDP v roce 2020, než v roce 2021 klesl na 0,3%, protože hodnota britského dovozu ze zemí mimo EU vzrostla výrazně více než hodnota britského vývozu do zemí mimo EU (ONS 2022).

Celkově je vidět, že od roku 2002 měla Británie pozitivní obchodní přebytek se třetími zeměmi a negativní v obchodu s EU, což byl jistě jeden z faktorů, který Británii nevyhovoval a který přispěl k zahájení jejího procesu odchodu z EU.

Obrázek 4: Obchodní bilance VB s EU a státy mimo EU
Zdroj: ONS 2022

2 Brexit

Tato kapitola je věnována procesu Brexitu. Jak již bylo řečeno, tento proces je první precedens v historii Evropské unie, kdy se integrační proces změnil na obrácený proces odchodu jedné z členských zemí. Je třeba se podrobněji podívat na důvody, které k tomu vedly, a na to, jak probíhalo samotné referendum.

2.1 Příčiny Brexitu

Předpoklady pro zahájení Brexitu se začaly objevovat již v době, kdy Británie podala žádost o přistoupení k Evropskému hospodářskému společenství. Samotné přistoupení k Unii nebylo způsobeno touhou být součástí, ale spíše nutností. Následně došlo k mnoha sporům a nesouhlasům s prováděnou politikou britské vlády, což způsobilo, že se Spojené království stalo "nepohodlným partnerem" pro EHS. Ve snaze zachovat svou nezávislost a suverenitu se Spojené království neúčastnilo mnoha projektů EU souvisejících s integračním procesem, jako je například Schengenská dohoda, která usnadnila a zpřístupnila překročení hranic členských států (1995), eurozóna (1999), fiskální pakt, který dává Bruselu právo kontrolovat rozpočtovou a daňovou politiku států (2013). Evropská integrace postupně přerostla z čistě ekonomické do částečně politické. Což nevyhovovalo ani vládnoucím vrstvám Británie, ani jejím občanům. Navzdory přijetí ekonomické stránky integrace Britové nepřijmou její politickou stranu a nejsou ochotni obětovat suverenitu země. Tato skutečnost, zhoršená ekonomickou krizí v letech 2008–2009, migrační krizí v roce 2015 a krizí eurozóny v zemi, vedla k dalšímu vzestupu euroskeptických nálad ve Spojeném království. Neochota plně se podílet na procesu společné západoevropské integrace může být jednou z hlavních příčin Brexitu. (Macshane 2016).

Migrační krizi lze považovat za klíčový důvod odchodu Británie z Evropské unie. I když tento stát nebyla součástí schengenského prostoru, a proto britská vláda nebyla povinna dodržovat počet kvót stanovených Bruselem, proudy migrantů ze severní Afriky a Blízkého východu přicházely do Spojené království, což byl další faktor růstu euroskeptických nálad ve společnosti. Velká Británie chtěla dát přednost tomu, aby byla schopna sama kontrolovat proud uprchlíků, určovat výši sociálních dávek a dávek pro migranty, v případě potřeby je omezovat (Francová 2018).

Finanční a ekonomické problémy jsou samostatným blokem důvodů, proč Británie neudržela členství v EU. Podle údajů Eurostatu činil deficit obchodní bilance Británie

v roce 2015 118,2 eura. Je to výsledek toho, že regionální integrace a společný trh neprosplávalo rovnoměrně všem členským zemím unie, protože existovala otevřená konkurence: kapitál lokalizovaný ve Spojeném království prohrával konkurenci na společném trhu a v důsledku deficitu obchodní bilance musel stát snižovat finanční zdroje, místo aby je investoval do rozvoje různých oblastí ekonomiky. Kvůli negativní obchodní bilanci Británie každý rok ztrácela až 70 miliard liber. Tato skutečnost, stejně jako nespravedlivé rozdělení celoevropských příjmů a bránění nezávislým obchodním stykům Británie s ostatními zeměmi, sehrály velkou roli v růstu euroskeptických nálad ve Spojeném království. Stávající problém rozpočtového deficitu byl široce medializován, což bylo použito jako argument proti politice konzervativní strany, protože k vyřešení tohoto problému je nutné snížit výdaje na sociální dávky a dávky pro obyvatelstvo (Macshane 2016).

K důvodům Brexitu lze přičíst i poměrně velký příspěvek Británie do rozpočtu Evropské unie, který mnohé neuspokojoval a poškozoval britskou ekonomiku zvýšením cen potravin. Důvodem, proč v referendu v roce 2016 většina hlasovala pro odchod, také mohla zčásti být skutečnost, že mezi euroskeptiky, kteří se vyslovili pro Brexit, bylo v britské společnosti relativně mnoho vážených členů britské elity, známých politiků, jejichž argumenty rezonovaly mezi občany, kteří měli možnost hlasovat. Mezi nimi byla i královna Spojeného království Alžběta II., která si oficiálně zachovala neutralitu, ale pravidelně se k otázce členství v EU vyjadřovala negativně (Francová 2018).

Média také hrála velkou roli při šíření euroskepticismu a vytváření negativního obrazu Bruselu. Projevy a rozhovory politiků měly významný vliv na postoj Britů k členství jejich země v Evropské unii. Británie již nepovažovala členství v EU za tak výhodné jako v polovině 20.století a preferuje vlastní nezávislou politiku založenou na národních hodnotách a svých ekonomických principech (Kauders 2016).

Navzdory všem viditelným výhodám členství v EU a předpokladům pro pozitivní finanční a ekonomický rozvoj, se tedy Británie z výše uvedených důvodů rozhodla vystoupit. Pocit nedostatečně široké národní pravomoci a obtížně kontrolovatelné vlna migračního proudu, která měla mnoho negativních dopadů přinesly rozhodnutí Británie vystoupit z EU. V referendu 23. června 2016 většina Britů hlasovala "pro" Brexit.

2.2 Referendum 2016

Soubor důvodů uvedených v předchozím odstavci a skutečnost, že britská vládnoucí elita nebyla monolitická v otázce pokračování nebo ukončení členství Británie v Evropské unii, vedly k myšlence uspořádat referendum, aby lidé měli také šanci vyjádřit svůj názor. Po referendu, které se konalo v roce 1975, se do roku 2013 konalo velké množství kampaní proti opětovnému konání referenda. 22. ledna 2013. Premiér David Cameron ve svém projevu prohlásil, že pokud konzervativní strana vyhraje příští volby, hodlá přehodnotit vztahy mezi Británií a EU a do konce roku 2017 dát Britům jednoduchou volbu mezi tím, aby zůstali v EU za stejných podmínek jako dříve, nebo aby ji opustili (Macshane 2016). Listina o referendu o členství v EU byla slavnostně otevřena 27. května 2015 během projevu královny Alžběty II. Další fází byl summit Evropské rady, který se konal 25. - 26. června téhož roku, na kterém David Cameron označil své záměry a cíle reformovat vztahy Británie a EU, včetně imigračního hnutí. O půl roku později, 2. února 2016, byl zveřejněn návrh vyjednávacího balíčku o navrhovaných změnách podmínek členství Spojeného království v Evropské unii. 18. - 19. února premiér prosadil podpis reformního projektu z 27 ostatních členských zemí EU a den poté byl oznámen předpokládaný termín referenda o odchodu Británie z Evropské unie – 23. června 2016. Podle Camerona měly být reformy provedeny v následujících oblastech: ekonomická správa, hospodářské soutěže, sociální politika a suverenity. Uvedl také, že většina požadavků byla podle něj splněna. Premiér se domníval, že právě "zvláštní postavení" Británie v rámci EU za výhodnějších podmínek pokračování jejího členství, nikoli sbližování nebo naopak odchod, je nejlepší možností rozvoje vztahů s organizací (Oliver 2018).

Referendum o vystoupení Británie z Evropské unie se konalo ve čtvrtek 23. června 2016, "pro" Brexit se vyslovilo 51,9 %, "proti" 48,1%. V regionech Spojeného království se výsledky hlasování lišily: Anglie hlasovala pro Brexit (53.4 %), stejně jako Wales (52.5 %) a Severní Irsko (55.8%) a 62% hlasujících ve Skotsku bylo proti odchodu Británie z EU. Stejně jako obyvatelé Velké Británie byli k referendu připuštěni obyvatelé britského zámořského území Gibraltar, kteří hlasovali proti Brexitu. Po vyhlášení výsledků referenda David Cameron rezignoval. 30. června. Theresa Mayová oznámila poté svou kandidaturu na předsedu konzervativní strany a již 13. července 2016 se stala novou britskou premiérkou (Oliver 2018).

3 Mezinárodní obchod Británie a EU po Brexitu

Vzhledem k odchodu Británie z EU bylo nutné provést nezbytné právní postupy v různých oblastech života Spojeného království, dotklo se to zejména zahraničních obchodních vztahů. Situaci Velké Británie v této věci komplikovalo nejen to, že bylo nutné nahradit mnoho platných dohod novými, ale byla zde i otázka Severního Irsku. Brexit pro tento region Spojeného království by v případě uzavření irských hranic znamenal zhoršení obratu a větší potíže s překročením hranice mezi Irskem a Severním Irskem, což by bylo nepříjemné pro všechny lidi, kteří tam žijí. Vláda v Londýně zcela jasně pochopila, že pokud nechtějí, aby se Severní Irsko znovu stalo neklidným a znovu aktivně neotevřelo otázku odpojení od Království, musí respektovat nejen své zájmy a zájmy obchodních partnerů, ale i zájmy severních Irů. Na základě těchto zásad byly vyvinuty nové obchodní dohody.

3.1 Dohoda o obchodu a spolupráci

Britská vláda v čele s Borisem Johnsonem usilovala o zachování volného obchodu s Evropskou unií, ale tak, aby Británie po svém odchodu z ní plnila co nejméně pravidel EU a hlavně –aby nebyla pod jurisdikcí Evropského soudního dvora. Evropská unie ale trvala na tom, že podmínkou přístupu britského zboží a služeb na evropský jednotný trh je dodržování sociálních, ekologických, subsidiárních a dalších norem EU, které mají zamezit neférové konkurenci s podniky zemí EU, které jsou povinny dodržovat všechna tato pravidla. Velké neshody panovaly také v otázce rybolovu. Jedním z hlavních důvodů Brexitu byla touha Britů získat zpět plnou kontrolu nad rybolovem v britských vodách, zatímco země EU, které se nacházejí na pobřeží evropského kontinentu, chtěly zachovat všechny nebo většinu práv, která měly v rámcových pravidlech společné rybářské politiky - angl. Common Fisheries Policy (Mueller 2020).

Jednání se protahovala a byla hrozba, že se vše nestihne dokončit do konce přechodného období 31. prosince 2020. Formálně tato jednání začala 31. března 2020 a měla skončit do konce října. Představitelem EU na nich byl Michel Barnier, britským zástupcem David Frost. Jednání ale trvala až do 24. prosince, kdy se po deseti kolech konečně podařilo dosáhnout shody na zásadních otázkách (Financial Times 2020).

Po schválení Radou Evropské unie dne 29. prosince 2020 podepsali předseda Rady Evropy Charles Michel a předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyen 30.

prosince 2020 dohodu jménem EU. Dohoda byla okamžitě poslána do Londýna a téhož dne byla podepsána Borisem Johnsonem jménem Velké Británie (European Council 2020).

Britské, evropské a Euroatomské vnitrostátní dohody stanoví, že po podepsání takové dohody musí následovat její ratifikace parlamentem Spojeného království a Radou Evropské unie se souhlasem Evropského parlamentu. Ve Velké Británii předložila vláda 30. prosince 2020 parlamentu zákon o budoucích vztazích s Evropskou unií – European Union: Future Relationship Act 2020 - prováděcí smlouva o obchodu a spolupráci. Ve stejný den byl tento akt přijat sněmovnou (521 hlasů proti 73) a schválen sněmovnou lordů a následující den, 31. prosince, obdržel královskou sankci (The Guardian 2020).

Evropský parlament původně plánoval ratifikovat dohodu 25. března 2021, ale 4. března to odložil. EU obvinila Velkou Británii, že znova žádá o porušení mezinárodního práva poté, co britští ministři jednostranně prodloužili preferenční období. Dne 27. března přijal Evropský parlament dohodu (660 pro, 5 proti, 32 se zdrželo hlasování). Rada EU dohodu schválila 29. dubna (European Council, 2020).

Dohoda o obchodu a spolupráci byla dočasně aplikována od 1. ledna do 1. května 2021 a poté definitivně vstoupila v platnost. Mezní datum účinnosti bylo nejprve stanoveno na 28. února, poté přesunuto na 30. dubna. V rozhodnutí Rady Evropské unie o podpisu dohody je ustanovení o jejím dočasném uplatňování a předpokládá se, že Británie bude souhlasit s dočasnými úpravami tohoto dokumentu. Dohoda vstoupí v platnost první den měsíce následujícího po měsíci, ve kterém se stala ratifikovanou oběma stranami. Podle článku 783 konečného textu dohody o obchodu a spolupráci, tato dohoda vstoupí v platnost první den měsíce následujícího po měsíci její ratifikace oběma stranami; takový den nastal 1. května 2021 (European Commission 2021).

Na území Británie a zemí Evropské unie platí dohoda o obchodu a spolupráci. Její účinnost se nevztahuje na Gibraltar — britské zámořské území, které bylo také součástí EU, ale o kterém byla uzavřena samostatná dohoda mezi Velkou Británií, Španělskem a Evropskou unií (Council of the European Union 2020). Na ostrovech Man, Guernsey a Jersey s jejich souhlasem dohoda platí v části obchodu se zbožím a službami. V Severním Irsku se ustanovení o obchodu naopak nepoužívají a nadále tam platí zákony Evropské unie a jurisdikce Evropského soudního dvora (European Commission 2021).

3.2 Základní ustanovení dohody

Text dohody o obchodu a spolupráci (angl. TCA – EU–UK Trade and Cooperation Agreement) spolu se všemi přílohami má 1246 stran. Dohoda podrobně upravuje spolupráci v oblasti rybolovu, veřejné bezpečnosti, obchodu, dopravy, cestovního ruchu a stanovuje způsob interakce mezi orgány činnými v trestním řízení a soudními orgány stran. Mezi další ustanovení dohody patří pokračující zapojení Spojeného království do programů Společenství a mechanismy zpochybňování rozhodnutí. Dále bude podrobněji popsána podstata uvedených bodů dohody.

3.2.1 Obchod se zbožím

Mezi Evropskou unií a Velkou Británií nyní probíhá volný obchod se zbožím vyrobeným na jejich územích, dovozní kvóty a cla . Obchodníci mohou nezávisle certifikovat svou shodu s dohodnutými pravidly původu zboží. Vzhledem k tomu, že Velká Británie opouští jednotný celní prostor EU, zboží přepravované z EU do Británie nebo zpět podléhá celní kontrole, mohou být kryty DPH a dalšími daněmi platnými pro dovoz. Je stanoveno omezení stanovování technických překážek obchodu na základě dohody o technických překážkách obchodu (UK Government 2020).

3.2.2 Obchod se službami

Na základě pravidel WTO se každá strana zavazuje zajistit poskytovatelům služeb druhé strany neméně příznivé podmínky než svým národním poskytovatelům stejných služeb (UK Government 2020). Tato pravidla mají usnadnit přeshraniční poskytování služeb v několika oblastech činnosti: digitální služby (pro ně jsou stanovena mimo jiné obecná pravidla ochrany soukromí), služby veřejné zakázky (částečně je doplněna dohoda o veřejné zakázce). Od nynějška však nebude mít volný přístup na trh služeb druhé strany. Končí také automatické uznávání dokumentů o odborném vzdělávání a kvalifikaci (UK Government, 2020).

3.2.3 Energetika, veřejná politika a další aspekty obchodu

Pokud jde o obchod s energiemi, přetrvává regulatorní a technická vymoženost, znovu se potvrzuje věrnost cílům Pařížské dohody o klimatu. Británie už ale není členem energetického trhu EU a evropského systému obchodování s emisními kvótami [30]. Spojené království uzavřelo samostatnou dohodu s Evropským společenstvím pro

atomovou energii o spolupráci v oblasti mírového využívání jaderné energie (UK Government, 2020).

Zatímco každá strana zůstává svobodná a nezávislá v provádění vládní politiky v oblasti dotací, pracovního práva, sociální ochrany, legislativy ochrany životního prostředí a klimatu, dohoda o obchodu a spolupráci obsahuje zásady a mechanismy "rovného herního pole", které mají zabránit narušení obchodních podmínek v důsledku přijetí jedné ze stran jakýchkoli opatření v těchto oblastech činnosti. Pokud budou taková opatření přijata, druhá strana získá právo na protiopatření (UK Government, 2020).

Jak ve Velké Británii, tak v EU mohou nadále platit některá stávající ustanovení o duševním vlastnictví, kromě těch obsažených v Dohodě o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví — včetně 70leté platnosti autorských práv. V platnosti zůstanou i před Brexitem platná pravidla pro ochranu názvů míst původu zboží – ale pouze s ohledem na místa původu registrovaná před odchodem Spojeného království z EU a místa v Severním Irsku (UK Government, 2020).

3.2.4 Pohyb osob

Před odchodem Británie z EU byla mezi Velkou Británií a kontinentální Evropou svoboda pohybu osob jako v rámci jednoho státu. Dohoda o obchodu a spolupráci neposkytuje takovou svobodu. Zůstává bezvízový vstup pro turistické, soukromé a některé další účely, ale pro pobyt delší než 90 dní za 180 dní bude vyžadováno vízum. Ti, kteří se chystají v jiné zemi pracovat nebo podnikat, s výjimkou obchodních schůzek a konferencí, musí získat víza příslušných typů (Weaver, 2020).

V únoru 2020 vydala britská vláda oficiální prohlášení, že od začátku příštího roku zavede novou migrační politiku založenou na bodech, která by měla snížit příliv nekvalifikované pracovní síly do země. Do značné míry bude kopírovat zkušenosti Australanů, kteří žadatelé udělují pracovní vízum, pouze pokud získá potřebný počet bodů získaných na základě různých parametrických kritérií: věk, pracovní dovednosti, znalosti angličtiny, pracovní zkušenosti, dostupnost diplomů a další potvrzení o kvalifikaci (Ohoshin 2020).

Britská vláda navrhuje imigrační reformu, což svědčí o změně paradigmatu v chápání celoevropských hodnot. Princip Maastrichtské smlouvy, která předpokládá volný pohyb osob uvnitř EU, v souvislosti s migrační krizí v roce 2015 způsobil odtržení britské společnosti a stal se jedním z katalyzátorů Brexitu. Velká Británie se svým

vysokým sociálním zabezpečením přitahovala přistěhovalce z různých zemí světa a v letech labouristické vlády se k tomu přidala psychologie závislosti, která se u nich vytvořila – začali vnímat hostitelskou zemi jako svobodný zdroj výhod. Tendence ke zpřísnění migrační politiky podle konzervativců byla legitimní reakcí na snahu EU omezit suverenitu země v zájmu cílů evropské integrace. Konzervativní vláda se také obává velkého přílivu nekvalifikované pracovní síly, která brzdí rozvoj národní ekonomiky a negativně ovlivňuje její konkurenceschopnost, zejména poté, co Británie opustila EU a vybuodovala s ní nové obchodní vztahy (Ohoshin 2020).

3.2.5 Letecká a pozemní doprava

Letečtí dopravci Velké Británie a EU můžou nadále využívat třetí a čtvrtou svobodu vzdušného prostoru a budou létat z jakéhokoli letiště ve Velké Británii na jakékoli letiště v EU a zpět. V ostatních případech však nemají volný přístup na trh leteckých služeb druhé strany, včetně provádění místních letů mimo svůj stát a letů z jiné země do třetí. Velká Británie má volnou ruku při uzavírání bilaterálních dohod s jednotlivými zeměmi EU o páté svobodě pro nákladní leteckou dopravu. Pokračuje spolupráce v oblasti letecké bezpečnosti, ale Spojené království již není zapojeno do činnosti Evropské agentury pro leteckou bezpečnost (UK Government, 2020).

Pro bezkolejnou pozemní dopravu jsou také stanovena podobná omezení: v zásadě mohou být volně provozovány pouze "jednoduché" lety z výchozího bodu na území jedné strany do jednoho koncového bodu na území druhé strany, s nejvýše dvěma dalšími manévry na cizím území (UK Government, 2020).

3.2.6 Spolupráce a účast Británie v programech EU

V oblasti bezpečnosti Británie již není zapojena do práce agentur bezpečnosti EU a ztrácí přístup k schengenskému informačnímu systému (SIS II). Pokračuje ale spolupráce Británie s Europolem a Eurojustem, jsou zavedeny mechanismy pro výměnu informací týkajících se bezpečnosti — například údajů o cestujících, údajů v rámci **Prümské** úmluvy (Prüm Convention): DNA, otisky prstů, registrace vozidel, údaje o bezúhonnosti (UK Government, 2020).

Británie se už nebude podílet na rozvojových dotačních programech, ale zůstane členem pěti technických programů EU:

- Horizont Evropy (anglicky – Horizon Europe).
- Výzkumné a vzdělávací programy Euratomu.

- Mezinárodní experimentální termonukleární reaktor.
- Copernicus (fr., Copernicus Programme).
- Satelitní sledování (částečně) (UK Government, 2020).
- V programu výměny studentů a učitelů "Erasmus" se Velká Británie nezúčastní (Adams, 2020).

3.2.7 Základní ustanovení a řešení sporů

Dohoda o obchodu a spolupráci také předpokládá vytvoření rady partnerství - angl. Partnership Council, který zahrnuje zástupce Evropské unie a Velké Británie. Jednající po vzájemné dohodě stran je oprávněn uplatňovat dohodu, řešit vzniklé neshody vyjednáváním a v případě potřeby provádět změny v samotné dohodě (UK Government, 2020). V Radě partnerství mohou být také uzavřeny další dohody mezi stranami, pokud dohoda o obchodu a spolupráci nestanoví jinak (EU Commission and UK Government, 2020).

Pokud se vzniklé neshody mezi stranami nepodaří vyřešit na konzultacích, může se každá strana obrátit na nezávislý arbitrážní soud. Pokud tento soud zjistí, že jedna ze stran porušila své závazky, bude druhá strana oprávněna pozastavit (zcela nebo částečně) dohodu. Jako rozhodce nemůže působit žádný ze soudních orgánů Spojeného království nebo EU, včetně Evropského soudního dvora (UK Government, 2020).

3.3 Severoirský problém

Samostatnou otázkou, která znepokojovala mnoho lidí ve Spojeném království, byla otázka Severního Irska. Tato část Velké Británie měla velmi zajímavý a těžký osud. Není nutně rozebírat všechny historické události, ale třeba říci jen několik důležitých věcí. V Severním Irsku žije dost lidí, kteří by rádi nebyli součástí britského státu. Důvodem je vleklý boj za nezávislost regionu. Ve 20. století tento boj nabral velmi radikální směr, a to teror. Od první čtvrtiny minulého století vznikla irská republikánská armáda (IRA), která byla polovojenským křídlem politické levicové nacionalistické strany Sinn Féin. Činnost IRA představovala velkou hrozbu pro stabilitu regionu a stabilitu britské monarchie v Severním Irsku. V důsledku dlouhé konfrontace se strany postupně začaly dostávat k jednacímu stolu a začaly připravovat mírový plán řešení. Ze strany IRA byly hlavními požadavky možnost svobodně vyznávat katolicismus, který je hlavním náboženstvím Irské republiky (protože ve Velké Británii je hlavním náboženstvím protestantská větev křesťanství), vytvoření místní rady, která by mohla

mít poměrně široké legislativní pravomoci, a také zrušení omezení pohybu do Irské republiky, která bylo zavedeno kvůli neustálým ozbrojeným konfliktům. V důsledku toho byla v roce 1998 přijata Belfastská dohoda, která ve skutečnosti ukončila spory, a pomohla stranám urovnat vztahy. Brexit by tedy mohl znamenat, že v Severním Irsku opět nastane nestabilní situace, protože Británie již nebude součástí celní unie, a proto by mohly zavedeny kontroly na hranicích a zkomplikovány přesuny zboží, služeb a lidí do Irské republiky (Holland 1999).

V této souvislosti, aby nedošlo k destabilizaci situace v tomto regionu, začala britská vláda okamžitě přemýšlet o způsobech, jak minimalizovat dopady Brexitu na obchodní vztahy na irském ostrově. A tak byl v roce 2019 dohodnut severoirský protokol, jehož podstatou bylo, že celá Británie opustí celní unii EU jako jediné celní území a Severní Irsko bude zahrnuto do všech budoucích britských obchodních dohod, ale Severní Irsko přijme pravidla jednotného trhu EU pro zboží a zůstane tak vstupním bodem do celní unie EU. To by zabránilo zavedení "tvrdé hranice" na irském ostrově (BBC 2019).

Tento protokol však vyžadoval přepracování, protože byly zavedeny různé kontroly na hranici Severního Irsku, které tak či onak bránily efektivnímu rozvoji obchodu a podnikání. A protože Severní Irsko získává značnou část potravin a dalšího dovozu z Velké Británie, objevily se stížnosti, že přísné uplatňování omezení podle severoirského protokolu buď již vedlo k umělému deficitu v Severním Irsku, nebo může v budoucnu vést k ještě většímu deficitu. Britské, evropské a irské vládě se proto podařilo vytvořit nová pravidla, která by usnadnila celní kontroly na území Severního Irsku. Tato pravidla jsou upravena Windsorskou smlouvou (BBC 2023).

Nová dohoda má za cíl výrazné snížení počtu kontrol, zde jsou hlavní momenty

Pro zboží přijíždějící do Severního Irsku z Velké Británie budou vytvořeny dva jízdní pruhy:

Zelená linka pro zboží, které zůstane v Severním Irsku.

Červená linka pro zboží, které může být odesláno do EU (BBC 2023).

Zboží procházející "zelenou linkou" nebude podléhat kontrolám a zbytečným papírováním.

Zboží procházející "červenou linkou" budou stále podléhat kontrole.

Zákazy některých potravin, jako jsou chlazené klobásy dovážené do Severního Irsku z Velké Británie, budou zrušeny.

Severní Irsko už také nebude muset dodržovat určitá pravidla EU, například ohledně DPH a cel na alkohol (BBC 2023).

Tato nová dohoda však ještě není ratifikována, a hovoří o tom, že všechny další překážky budou odstraněny ještě brzy. Nicméně důvěra Británie, Irska a EU v toto téma dává velkou jistotu, že vše vstoupí v platnost, protože je to neoptimálnější způsob řešení severoirské otázky.

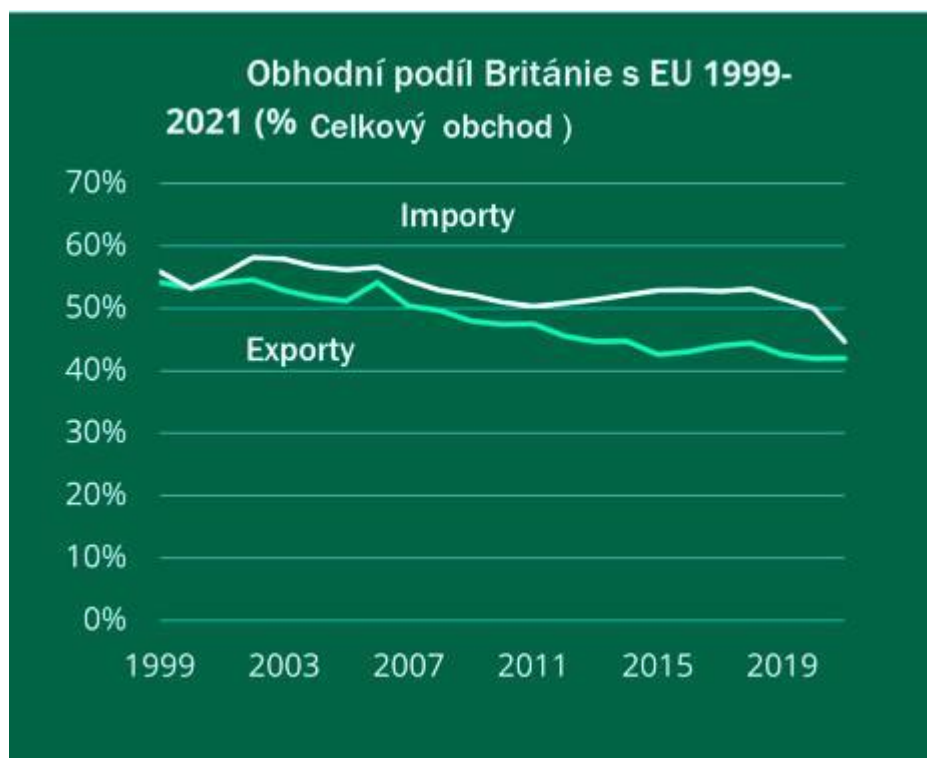
Británie tak zavedla pro Severní Irsko zvláštní celní režim, a proto smlouva o obchodu a spolupráci, i když je základním právním nástrojem, který reguluje obchod Spojeného království a EU, není jediná (BBC 2023).

4 Analýza dopadů Brexitu na obchod UK a EU

Tato kapitola se bude podrobněji zabývat obchodními vztahy Spojeného království a Evropské unie na základě grafů a tabulek, které ukážou obchodní zvláštnosti těchto dvou regionů. Největší pozornost bude věnována období od roku 2019 do roku 2021 včetně, protože za prvé 31. prosince 2020 skončilo přechodné období v procesu Brexitu a od začátku ledna 2021 vstoupilo v platnost mnoho nových dohod, které ovlivnily určité obchodní aspekty. Za druhé, údaje za rok 2021 jsou nyní nejúplnější a nejaktuálnější, protože statistiky za rok 2022 se stále shromažďují (právě o obchodních vztazích s EU bez zohlednění třetích zemí). Proto je rok 2021 momentálně nejvhodnější pro zvážení a srovnání s předchozími roky.

4.1 Obecná informace

Britská ekonomika od začátku roku 2021 po mírném růstu v prosinci klesla o 2,9 procenta. Pokračující ekonomická omezení způsobená karanténou z důvodu koronaviru však ztěžují vyvodit zcela objektivní závěry o tom, jak Brexit ovlivnil celkový hospodářský růst. Britská ekonomika je v současné době přibližně stejně „velká“ jako na začátku roku 2015. Z hlediska obchodu mezi Velkou Británií a EU je však náhlý pokles dovozu a vývozu pravděpodobně přímým důsledkem Brexitu. Ve srovnání s prosincem 2020 se hodnota zboží vyváženého do Evropské unie snížila o více než 6 miliard britských liber, zatímco dovoz klesl o 5,6 miliardy liber. Více než polovina britských exportérů se navíc v poslední době potýká s problémy s vývozem zboží, přičemž nejčastější stížností byla dodatečné „papírování“, tedy zvýšení

Obrázek 5: Obchodní podíl s EU 1999- 2021
ONS: 2021

Podíl britského exportu přicházejícího do EU zpravidla postupem času klesal. V roce 2006 představoval britský vývoz do EU 54% veškerého exportu, v roce 2021 se snížil na 42%. Podíl veškerého britského dovozu pocházejícího z EU klesl z 58% v roce 2003 na 45% v roce 2021 (ONS, Pink book 2022).

4.2 Dopad pandemie

Stojí také za zmínku, že kromě Brexitu v letech 2020-2021 hrála pandemie důležitou roli v obchodních vztazích. Vzhledem k důležité roli Británie v mezinárodním obchodu, mnoho britských firem pocítilo kvůli COVID-19 silný účinek omezení a lockdownu, který britské úřady zavedly v březnu 2020. Vzhledem k tomu, že téma tato práce není o dopadu pandemie, nebude zde žádný hluboký rozbor a analýza změn, které způsobila, ale o hlavních bodech je třeba mluvit, protože se tyto události odehrály souběžně, konkrétně v období 2020 a částečně 2021 (ONS 2021).

Guvernér centrální banky vyzval britskou vládu, aby poskytla podporu podnikům postiženým virem, a údajně spolupracuje s ministerstvem financí na poskytnutí balíčku ekonomických pobídek, aby zabránila pádu britské ekonomiky do recese. Společnostem kotovaným na londýnských akciových trzích klesly ceny a komentátoři se odvolávali na obavy z viru. Aby podpořila ekonomiku, centrální banka snížila svou

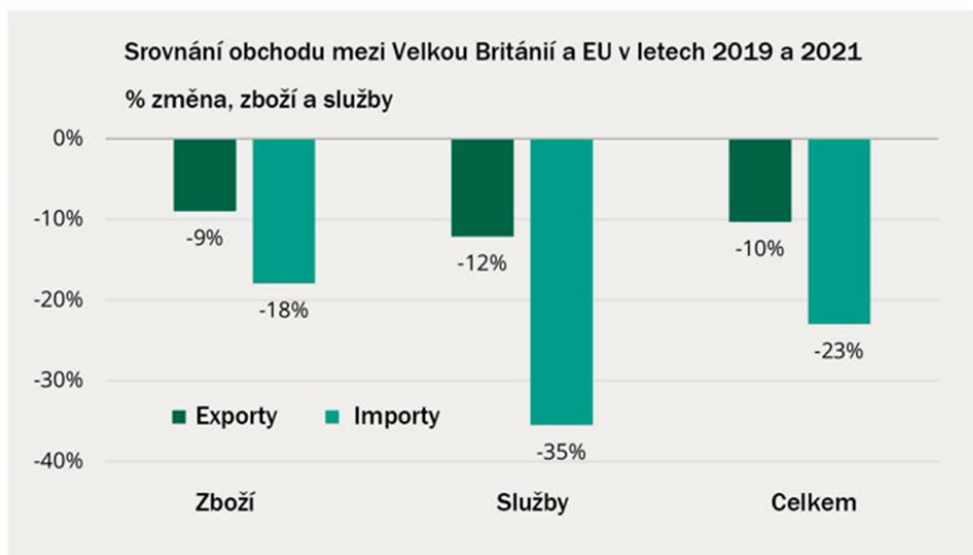
bankovní úrokovou sazbu z 0,75 % na 0,25%. 19. března v roce 2020 byla úroková sazba opět snížena, tentokrát na 0,10 % — nejnižší sazbu za 325 let existence banky. Deficit britského státního rozpočtu v roce 2020 by mohl dosáhnout 9 % hrubého domácího produktu (HDP) oproti 2% před rokem. Vláda rozšířila svůj kontokorent v Centrální Bance. Centrální Banka předpověděla 7. května, že to bude nejhorší recese v Británii od zhruba více než 300 let. Banka také předpověděla, že ekonomika se v roce 2021 zotaví (ONS 2021).

Ve druhé polovině března se jeden milion britských pracovníků přihlásil do programu pro získání univerzálních kreditních výhod. Podle Národního statistického úřadu (ONS) vzrostl v dubnu počet žádostí o podporu v nezaměstnanosti na 2,1 milionu a zvýšil se o 856 500 žádostí. Míra zaměstnanosti se navíc za první čtvrtletí roku snížila na 3,9 %; podle údajů ONS toto období zahrnovalo první týden karantény (ONS 2021).

“Resolution Foundation” provedla průzkum mezi 6 000 zaměstnanci a dospěla k závěru, že pandemie postihla 30 % těch, kteří jsou ve skupině s nejnižšími příjmy, ve srovnání s 10% těch, kteří patří do páté skupiny nejlépe placených pracovníků. Nadace uvedla, že asi čtvrtina z 18-24 letých, kteří byli zařazeni do studie, byla propuštěna, zatímco dalších 9% úplně ztratili práci. Uvedli také, že lidé ve věku 35 až 44 let budou s velkou pravděpodobností propuštěni nebo přijdou o práci, protože podobné důsledky zažilo pouze asi 15 % dotázaných. Dřívější studie provedená institutem pro finanční výzkum zjistila, že mladí lidé (mladší 25 let) a ženy mají větší pravděpodobnost, že budou pracovat v uzavřeném sektoru podnikání (BBC 2022).

4.3 Porovnání obchodních ukazatelů před a po Brexitu

Nyní je nutné porovnat konkrétní ukazatele EU a Spojeného království před a po Brexitu a konkrétněji před a po konečném vstupu nových dohod mezi těmito regiony

v platnost.

Obrázek 6: Srovnání obchodu mezi VB a EU 2019-2021
Zdroj: ONS 2022

Vzhledem k tomu, že dohoda o obchodu a spolupráci vstoupila v platnost 1. ledna 2021, lze porovnat obchod o rok dříve a to, jak se změnil v průběhu roku 2021 – viz obrázek 6:

Na základě informací na obrázku 6 lze identifikovat následující: ve srovnání s rokem 2019 (a úrovněmi obchodu před covid a před Brexitem) v procentuálním poměru klesla celková hodnota dováženého zboží Velkou Británií z EU v roce 2021 o 18 %, zatímco náklady na dovoz služeb z EU byly o 35% nižší.

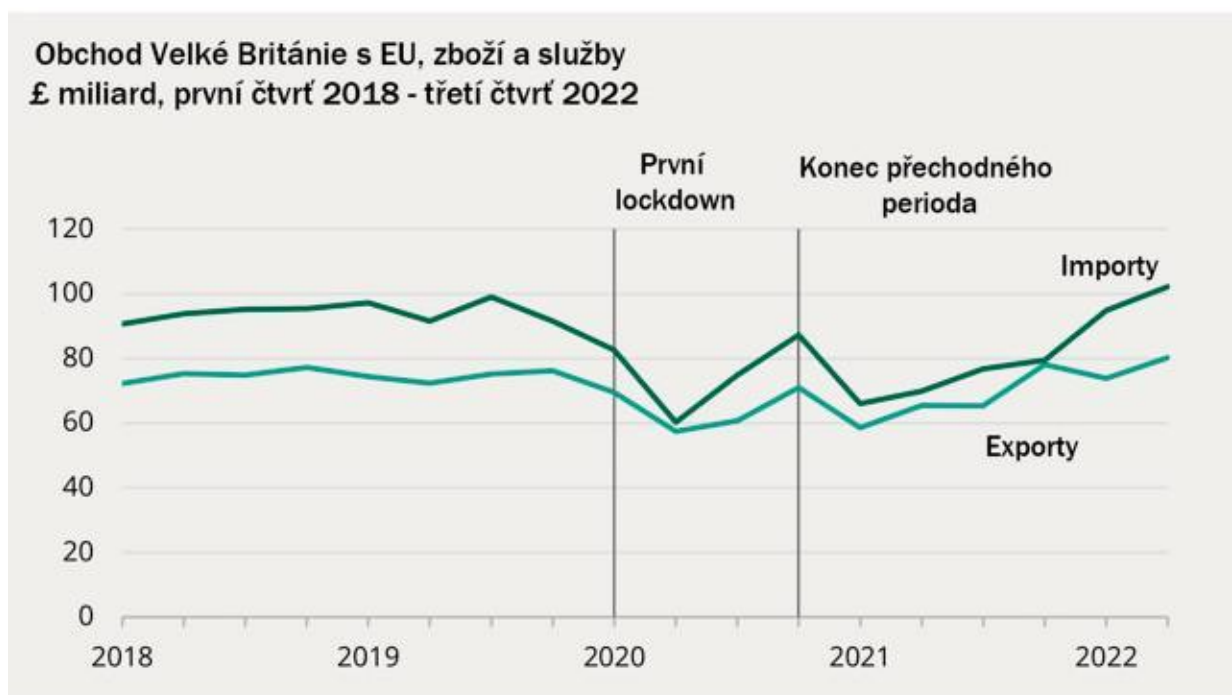
Hodnota vývozu zboží do EU v peněžním vyjádření v roce 2021 byla o 9% nižší ve srovnání s rokem 2019, přičemž hodnota vývozu služeb do EU byla o 12% nižší.

Je to první celkový obchodní ukazatel, který ukazuje, že vstup Brexitu v platnost zhoršil jak obrat zboží, tak obrat služeb mezi Británií a EU (ONS, Pink book 2022).

4.4 Obchodování během lockdownu

Vzhledem k tomu, že dopad byl dříve ovlivněn nejen Brexitem, ale také pandemií, stojí za to ukázat, jak Lockdown dále ovlivnil obchod.

Lockdown ve Spojeném království začal 23. března 2020. Jak ukazuje obrázek 7, hodnota britského vývozu do EU klesla v prvních dvou čtvrtletích roku 2020 o 18 %, přičemž dovoz z EU ve stejném období klesl o 27 %. Obchod Spojeného království s EU však dokázal ve třetím a čtvrtém čtvrtletí roku 2020 růst, i když zůstal pod úrovní, která existovala před pandemií.

Obrázek 7: Obchod VB během pandemie

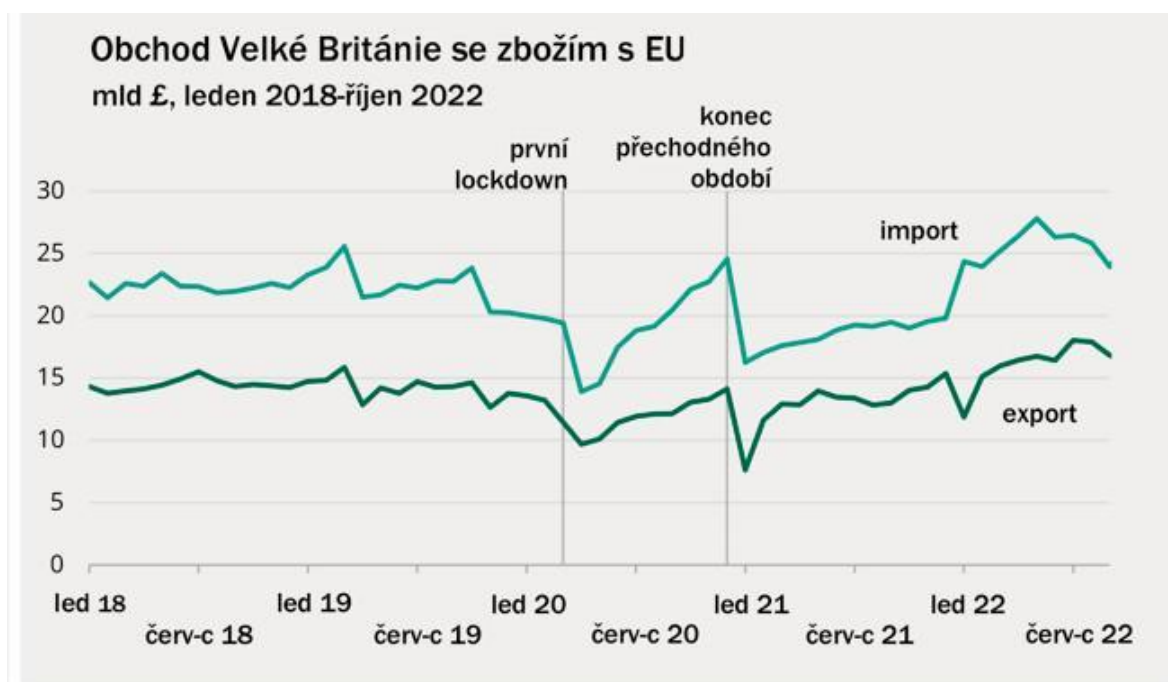
Zdroj: ONS 2022

Existují určité důvody předpokládat, že to bylo částečně důsledkem toho, že firmy začaly hromadit zboží na konci roku 2020, před koncem přechodného období a očekávanými poruchami, které to způsobí (ONS 2022).

4.5 Ukončení přechodného období

Obchod mezi Velkou Británií a EU se mezi 4. čtvrtletím 2020 a 1. čtvrtletím 2021 prudce snížil poté, co skončilo přechodné období Brexitu. Britský vývoz do EU se mezi 4. čtvrtletím 2020 a 1. čtvrtletím 2021 snížil o 17 %, přičemž dovoz z EU ve stejném období klesl o 24 %. Tento pokles je patrnější při pohledu na měsíční údaje. Hodnota britského zboží vyváženého do EU klesla mezi prosincem 2020 a lednem 2021 o 46 %, zatímco hodnota zboží dovezeného z EU klesla o 34 %. Obchod s EU představoval v lednu 2021 42 % celkového obchodu se zbožím Spojeného království (tj. souhrnné hodnoty vývozu a dovozu). To je nejnižší měsíční podíl EU na britském obchodu od ledna 1997, kdy byly zaznamenány srovnatelné ukazatele (ONS 2022).

V roce 2022 objem obchodu se zbožím mezi Velkou Británií a EU obecně vzrostl a dosáhl maxima – v peněžním vyjádření v červenci 2022 dosáhl vývoz zboží z Velké Británie nejvyšší úrovně od začátku srovnatelných záznamů v lednu 1997, zatímco hodnota dovozu zboží z EU dosáhla v srpnu 2022 rekordní úrovně. Ve vázaných objemových ukazatelích, tj. v reálném vyjádření upraveném o inflaci (to se provádí pomocí cen v roce 2019):

Obrázek 8: Obchod VB se zbožím s EU 2018 – 2022
Zdroj: ONS 2022

Hodnota britského vývozu zboží do EU v srpnu 2022 dosáhla nejvyšší úrovně od října 2019.

Hodnota dovozu britského zboží z EU v květnu 2022 dosáhla své nejvyšší úrovně od začátku srovnatelných rekordů v lednu roka 1997 a jejich nejvyšší úroveň od března 2019 (ONS 2022).

V souladu s podmínkami dohody o obchodu a spolupráci mezi Velkou Británií a EU již Británie není členem jednotného trhu EU a celní unie, ačkoli ustanovení TCA se nevztahují na obchod se zbožím mezi EU a Severním Irskem, kde se vztahují ustanovení protokolu o Irsku a Severním Irsku. Ačkoli neexistují žádné celní sazby za zboží obchodované mezi Velkou Británií a EU, zboží musí splňovat příslušná "pravidla původu", která definují "ekonomickou národnost" zboží. Zboží podléhá také celním formalitám, musí splňovat všechny normy EU a podléhat kontrole regulačními orgány. Mimo jednotný trh již britští poskytovatelé služeb nemají automatické právo nabízet

služby v celé EU a musí dodržovat pravidla třetích zemí EU ve vztahu k EU, protože již nepoužívají certifikační předpisy, když povolení vydaná jednou zemí EU umožňují přístup na celý jednotný trh (ONS 2022).

4.6 Obchod s jednotlivými zeměmi EU

Obchod Spojeného království s většinou členských států EU je nižší než v roce 2019 a v některých případech výrazně nižší. V peněžním vyjádření byl největší individuální pokles britského vývozu do členských států EU mezi lety 2019 a 2021 zaznamenán v britském vývozu do Německa, který se snížil o 9 miliard liber; pokud jde o dovoz, největší pokles nastal u dovozu z Německa, který se snížil o 16 miliard liber (ONS

Obchod VB se státy EU, 2019-2021 zboží a služby změna v %				
	Export		Import	
	£ mld	%	£ mld	%
Rakousko	-1.1	-30.6%	-1.1	-21.2%
Belgie	2.2	12.0%	-3.8	-13.2%
Bulharsko	-0.3	-29.4%	-0.4	-24.1%
Chorvatsko	-0.2	-35.5%	-0.6	-54.7%
Kypr	-0.3	-18.1%	-0.6	-32.2%
Česká Republika	-0.8	-24.5%	-2.2	-30.3%
Dánsko	-0.2	-3.6%	-1.9	-23.0%
Estonsko	0.0	-10.9%	0.0	6.4%
Finsko	-1.0	-30.4%	-0.5	-15.4%
Francie	-8.0	-19.8%	-13.0	-28.2%
Německo	-9.1	-16.1%	-15.5	-19.9%
Řecko	-0.9	-26.5%	-1.3	-27.5%
Maďarsko	0.2	8.6%	-1.3	-31.3%
Irsko	0.7	1.7%	-4.8	-19.1%
Itálie	-3.5	-19.8%	-6.7	-24.4%
Lotyšsko	0.0	-0.7%	0.1	7.8%
Litva	-0.2	-20.1%	-0.1	-9.6%
Lucembursko	2.3	32.2%	2.1	62.2%
Malta	-0.4	-28.0%	-0.2	-23.1%
Nizozemsko	0.9	2.2%	-15.2	-29.4%
Polsko	-2.0	-24.0%	-2.4	-15.6%
Portugalsko	-1.1	-30.7%	-2.1	-31.7%
Rumunsko	-0.7	-26.7%	0.0	0.5%
Slovensko	-0.1	-6.1%	-0.2	-7.7%
Slovinsko	-0.1	-17.6%	-0.1	-12.3%
Španělsko	-6.2	-31.8%	-14.2	-39.0%
Švédsko	-0.8	-8.4%	-1.1	-9.5%

2022).

Obrázek 9: *ddf* Obchod VB se státy EU 2019-2021
Zdroj: ONS 2022

Německo bylo v roce 2021 největším obchodním partnerem Velké Británie v EU, představovalo 18 % britského exportu do EU a 21 % britského dovozu z EU. V peněžním vyjádření hodnota britského vývozu do Německa mezi lety 2019 a 2021 klesla o 16 %, zatímco hodnota britského dovozu z Německa klesla o 20 % (ONS, Pink book 2022).

V roce 2021:

Británie měla obchodní deficit s 20 z 27 zemí EU a přebytek s ostatními 7.

Největší přebytek obchodní bilance Británie s EU byl s Irskem (21 miliard liber), zatímco největší schodek byl s Německem (-15 miliard liber) (ONS, Pink book 2022).

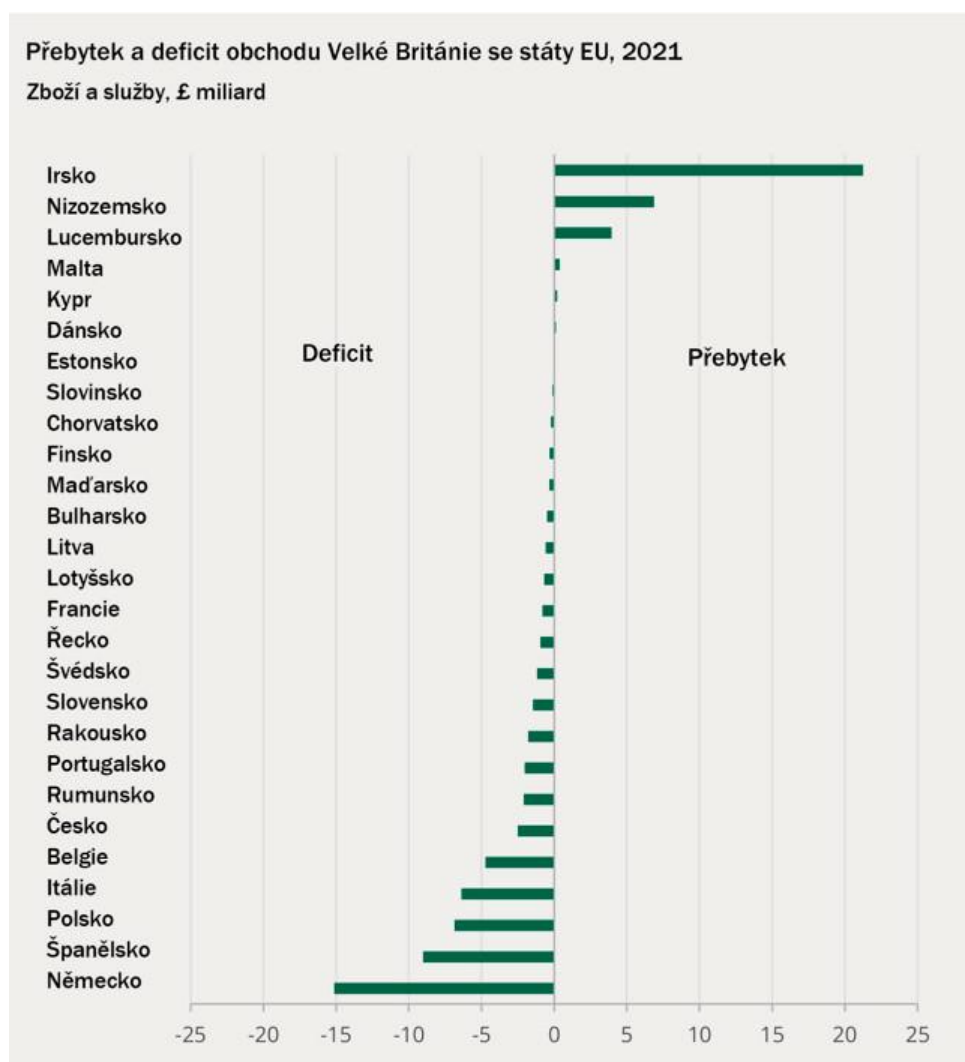
Obchod VB se státy EU, 2021					
Zboží a služby					
	Exporty		Importy		Balance
	£ Miliard	%	£ Miliard	%	
Rakousko	2.4	0.9%	4.2	1.4%	-1.8
Belgie	20.5	7.7%	25.3	8.6%	-4.7
Bulharsko	0.8	0.3%	1.2	0.4%	-0.5
Chorvatsko	0.3	0.1%	0.5	0.2%	-0.2
Kypr	1.5	0.6%	1.3	0.4%	0.2
Česká Republika	2.5	1.0%	5.0	1.7%	-2.5
Dánsko	6.5	2.4%	6.4	2.2%	0.1
Estonsko	0.4	0.1%	0.4	0.1%	0.0
Finsko	2.3	0.9%	2.6	0.9%	-0.3
Francie	32.3	12.1%	33.1	11.3%	-0.8
Německo	47.3	17.7%	62.4	21.4%	-15.1
Řecko	2.4	0.9%	3.4	1.1%	-0.9
Maďarsko	2.5	0.9%	2.8	1.0%	-0.3
Irsko	41.6	15.6%	20.4	7.0%	21.3
Itálie	14.2	5.3%	20.6	7.1%	-6.4
Lotyšsko	0.6	0.2%	1.3	0.4%	-0.7
Litva	0.8	0.3%	1.4	0.5%	-0.6
Lucembursko	9.4	3.5%	5.4	1.8%	3.9
Malta	1.0	0.4%	0.6	0.2%	0.4
Nizozemsko	43.3	16.2%	36.4	12.5%	6.9
Polsko	6.2	2.3%	13.0	4.5%	-6.9
Portugalsko	2.4	0.9%	4.5	1.5%	-2.0
Rumunsko	2.0	0.8%	4.1	1.4%	-2.1
Slovensko	1.5	0.5%	2.9	1.0%	-1.5
Slovinsko	0.4	0.1%	0.5	0.2%	-0.1
Španělsko	13.2	4.9%	22.2	7.6%	-9.0
Švédsko	9.1	3.4%	10.3	3.5%	-1.2

Obrázek 10: Obchod VB se státy EU, 2021

Zdroj: ONS 2021

Při pohledu na obchod se zbožím a službami jednotlivě je obraz nejednoznačnejší. Spojené království zaznamenalo aktivní saldo obchodní bilance se čtyřmi zeměmi EU, ale se 23 zeměmi bylo ve schodku. Největší přebytek obchodní bilance měla Británie

s Irskem (8 miliard liber); největší schodek obchodní bilance a Německem (- 24 miliard

liber).

Obrázek 11: Přebytek a deficit obchodu VB se státy EU 2021
Zdroj: ONS 2021

Spojené království zaznamenalo pozitivní saldo bilance ve službách s 16 zeměmi EU, deficit s 9 státy. Největší přebytek služeb Spojeného království přišel na Irsko (13 miliard liber); největší deficit služeb měl Španělsko (-2 miliardy liber) (ONS, Pink book 2022).

4.7 Obchod se zbožím

V roce 2021 byla ropa a ropné produkty největším britským vývozem do EU, objem vývozu činil 16 miliard liber, což představuje 10 % veškerého britského vývozu zboží do EU a

79 % veškerého vývozu ropy a ropných produktů z Velké Británie (HMRC 2022).

Top 10 nejvíce exportovaných zboží z VB do EU, 2021		
	% exportovaných zboží do EU	Celkový procent exportu EU
Ropa, ropné produkty a související materiály	10.2%	68.5%
Stáž	7.7%	42.4%
Léčivé a farmaceutické výrobky	5.8%	44.7%
Stroje a zařízení na výrobu energie	5.4%	36.4%
Průmyslové výrobky	4.6%	44.2%
Všeobecné průmyslové stroje a zařízení	4.1%	44.9%
Elektrické stroje, spotřebiče a náhradní díly	4.0%	48.7%
Ostatní dopravní prostředky	4.0%	56.5%
Speciální transakce a komodity neklasifikované	3.3%	31.0%
Profesionální, vědecké	3.2%	44.1%

Obrázek 12: 10 nejvíce exportovaných zboží z VB do EU 2021
Zdroj: ONS 2021

Hodnota vývozu ropy do EU se mezi lety 2020 a 2021 zvýšila o 12 %, po poklesu o 28 % mezi rokem 2019 a v roce 2020 v důsledku prudkého poklesu globální poptávky po palivech v průběhu roku 2020. Celková hodnota britského vývozu zboží do EU se mezi lety 2020 a 2021 zvýšila o 6 %, i když byla o 9% nižší než v roce 2019. Další britské zboží vyvážené do EU byla silniční vozidla, která tvořila 8 % britského vývozu zboží do EU, a léčivé a farmaceutické zboží, které představovalo 6 % britského vývozu zboží do EU. V roce 2021 byla silniční vozidla největší kategorií zboží dováženého Velkou Británií z EU s objemem dovozu 12 miliard liber, což představuje 15 % veškerého dovozu britského zboží z EU a 75 % všech silničních vozidel dovážených Velkou Británií. V peněžním vyjádření hodnota britského dovozu silničních vozidel z EU se mezi lety 2020 a 2021 zvýšila o 95 %, i když byla o 30% nižší než v roce 2019

Top 10 nejvíce importovaných zboží z EU do VB, 2021

	% importovaných zboží z EU	Celkový % importu EU
Dopravní prostředky	15.0%	74.7%
Léčivé a farmaceutické výrobky	6.1%	67.2%
Elektrické stroje, spotřebiče a náhradní díly	5.1%	44.8%
Všeobecné průmyslové stroje a zařízení	4.3%	58.4%
Průmyslové výrobky	3.8%	36.7%
Stroje a zařízení na výrobu energie	3.4%	40.9%
Zelenina a ovoce	2.8%	58.6%
Organické chemikálie	2.7%	66.6%
Telecomms & záznam zvuku a reprodukce equip.	2.6%	29.1%
Výrobci kovů	2.4%	46.2%

Obrázek 13: Nejvíce importované zboží do VB z EU
Zdroj: HMRC 2022

Celková hodnota dovozu britského zboží z EU klesla mezi lety 2020 a 2021 o 5 % a byla o 18% nižší než v roce 2019. Další britské zboží dovážené z EU zahrnovalo léky a léčiva, které tvořily 6 % dovozu britského zboží z EU, což představovalo 67 % všech léků a léčiv dovážených Velkou Británií, ve srovnání se 77 % v roce 2020 a 80 % v roce 2019 (HMRC 2022).

4.8 Obchod se službami

V roce 2021 byl jediným největším vývozem služeb Spojeného království do EU "ostatní obchodní služby" odhadované na 47 miliard liber; to představovalo 40 % celkového vývozu služeb Spojeného království do EU. Tato kategorie zahrnuje právní, účetní, reklamní, výzkumné, architektonické, inženýrské a další odborné a technické služby (HMRC 2022).

Zatímco celková hodnota britského vývozu služeb do EU mezi lety 2020 a 2021 klesla o 0,5 %, hodnota vývozu ostatních obchodních služeb se mírně zvýšila, v peněžním vyjádření o 5 %. Obchod s těmito typy služeb je v menší míře závislý na pohybu lidí a lze jej provádět na dálku (HMRC

2022).

Export služeb do EU z VB, 2021		
	% exportovaných služeb	Celkový % exportu EU
Další Obchodní Služby	42.2%	38.4%
Finanční	19.6%	32.5%
Telekomunikační, počítačové a informační služby	11.6%	43.5%
Doprava	7.0%	41.4%
Cestování	6.8%	31.5%
Duševní vlastnictví	5.8%	37.7%
Pojištění a důchod	2.4%	15.6%
Výroba	2.0%	73.8%
Osobní, kulturní a rekreační	1.1%	30.7%
Údržba a opravy	0.7%	29.3%
Výstavba	0.5%	20.1%
Vládní služby	0.3%	17.5%

Obrázek 14: Export služeb do EU z VB 2021
Zdroj: HMRC 2022

Irsko bylo v roce 2021 největším britským exportním trhem v EU pro ostatní obchodní služby, představovalo 27 % britského vývozu ostatních obchodních služeb do EU, následované Německem se 17 %. Celkově EU tvořila 38 % britského exportu ostatních obchodních služeb, což z ní činí největší britský exportní trh pro tento druh služeb (ONS, Pink book 2022).

Pokud jde o jednotlivé země, Spojené státy byly největším exportním trhem Spojeného království pro ostatní obchodní služby, které představovaly 32 % celkového exportu, následované Irskem s 10 % (ONS, Pink book 2022).

Další britský vývoz služeb do EU zahrnoval finanční služby v hodnotě 22 miliard GBP (20 % vývozu služeb do EU), ačkoli hodnota vývozu finančních služeb Spojeného království do EU v letech 2020 až 2021 klesla v peněžním vyjádření o 12 %. V kombinaci s dalšími obchodními službami tvořily tyto dvě kategorie něco málo přes 60 % celkového vývozu služeb Spojeného království do EU.

Ostatní obchodní služby byly také největší kategorií služeb dovážených Velkou Británií z EU v roce 2021 s objemem dovozu 28 miliard liber, což představuje 40 % britského

dovozu služeb z EU. Celkové náklady na dovoz služeb Spojeného království z EU klesly mezi lety 2020 a 2021 o 2 %, zatímco náklady na dovoz ostatních obchodních služeb z EU klesly o 5 % (ONS, Pink book 2022).

Celkově EU tvořila 35 % britského dovozu ostatních obchodních služeb, což z ní činí největší zdroj dovozu ostatních obchodních služeb v Británii (ONS, Pink book 2022). Pokud jde o jednotlivé země, USA byly největším zdrojem v Británii z dovážených ostatních obchodních služeb tvoří Spojené království 30 % z celkového objemu, následuje Indie, která tvoří (HMRC 2022).

Import služeb z EU do VB, 2021		
	% importovaných služeb z EU	Celkový % importu EU
Další Obchodní Služby	40.0%	35.1%
Cestování	19.0%	66.7%
Doprava	10.3%	49.7%
Telekomunikační, počítačové a informační služby	8.4%	49.6%
Duševní vlastnictví	5.9%	31.0%
Finanční	5.0%	23.5%
Pojištění a důchod	3.6%	48.2%
Výstavba	3.5%	66.5%
Výroba	1.5%	87.3%
Vládní služby	1.3%	27.6%
Osobní, kulturní a rekreační	0.9%	8.3%
Údržba a opravy	0.6%	46.9%

Obrázek 15: Import služeb do VB z EU 2021
Zdroj: HMRC 2022

Náklady na dovoz služeb se v peněžním vyjádření mezi lety 2020 a 2021 zvýšily o 15% po 66% poklesu v letech 2019 až 2020 kvůli omezením mezinárodních cest v roce 2020. Cestovní služby zahrnují služby poskytované hotely a restauracemi, cestovními kancelářemi a cestovními kancelářemi a budou zahrnovat služby spotřebované obyvatelem jedné země v druhé – britský turista, který se ubytuje v hotelu v členském státě EU, bude považován za britský dovoz služeb; turista z EU, který se ubytuje v britském hotelu, bude považován za britského vývozce služeb. Náklady na dovoz britských cestovních služeb z EU v roce 2021 byly v peněžním vyjádření o 60% nižší

než v roce 2019, zatímco náklady na veškerý dovoz britských cestovních služeb byly o 64% nižší (HMRC 2022).

V současné době Spojené království každoročně od roku 2003 zaznamenává pozitivní saldo bilance služeb s EU.

5 Zhodnocení výsledků

Na základě předložených údajů o změnách v obchodu mezi Británií a EU lze vyvodit několik základních závěrů.

Především a nejviditelněji – Brexit byl velkou zkouškou jak pro samotnou Británii, tak pro EU.

Pro království se tento proces stal kompilací mnoha nahromaděných problémů a rozporů v průběhu let. Právě Brexit ukázal, jak rozkolísaná je britská společnost v otázce evropské integrace a politiky, kterou by měl stát ve vztahu k EU budovat.

5.1 Důsledky pro britskou ekonomiku

Vzhledem k tomu, že tato práce byla zaměřena na obchodní vztahy, je nutné na základě rozebraných dat vyvodit základní závěry o tom, jak Brexit ovlivnil obchodní a ekonomické vztahy EU a Británie.

V obchodním pohledu měl Brexit negativní dopad na obchod Británie s EU. Pokles dovozu způsobil, že Britové v roce 2021, po vstupu obchodní dohody v platnost, čelili nedostatku různých komodit, které volně dostávali v rámci jednotného trhu. Situaci navíc komplikoval koronavirus a lockdown. Podle průzkumu společnosti „YouGov“ se s nedostatkem jídla v supermarketech v roce 2021 setkala 6–8 % Italů, Španělů a Dánů (BBC 2022). Mezi Brity to bylo 56 %. Dalším příkladem deficitu byla palivová krize. Na podzim roku 2021 se na britských čerpacích stanicích tvořily fronty a pak zmizel benzín i nafta. Chyběli řidiči, z nichž část pocházela z jiných zemí EU a kteří přišli o právo na práci (LRT 2022).

Pokud jde o vývoz do EU, britské firmy se potýkají s novým problémem v podobě delšího papírování pro celní kontrolu a také s tím, že jejich zboží nyní podléhá vývozním clům EU. To zkomplikovalo život mnoha britským společnostem, protože export do EU byl vždy jednou z klíčových pozic v obchodu království. A mnoho investorů z Británie přišlo o možnost neomezeně investovat do evropských projektů

Ve střednědobém horizontu Británie podle vládních expertů nedosáhne ani 4 % hospodářského růstu. Neveřejné předpovědi jsou ještě chmurnější: minus 6–7 % (BBC 2022).

Ekonomické škody jsou značné, ale zdaleka nejsou apokalypsou, kterou odpůrci Brexitu avizovali. Ekonomika však nikdy nebyla hlavním argumentem pro odchod z EU.

Kampaň Borise Johnsona probíhala pod vlajkami suverenity: politické a finanční. A jedním z jejích hlavních argumentů bylo odmítnutí zaplatit Evropské unii členský příspěvek. Ušetřené peníze současný premiér slíbil uvolnit na financování Národního zdravotního systému. Nakonec však jeho ministr financí oznámil, že na tyto cíle by si měli sáhnout občané a podnikatelé – od dubna na ně zvýší daně (BBC 2022).

Vláda počítá s tím, že do roku 2025 získá dalších zhruba 30 miliard liber. Tento odhad je prakticky totožný s konsensuální prognózou ztrát Británie z Brexitu za tu dobu.

Británie již s EU neobchoduje na základě pravidel společného trhu, ale na základě pravidel WTO a dohody o obchodu a spolupráci. A podle grafů a tabulek uvedených v minulé kapitole je vidět, že navzdory poklesu obchodních obrátů na začátku roku 2021 se vzájemné obchodní vztahy v roce 2021 mírně stabilizovaly a v roce 2022 také vykazují pozitivní dynamiku, což lze označit za dobrý výsledek pro Velkou Británii, která nyní nemá v obchodování s EU stejnou podmínky jako její členové.

Nemožnost využít "čtyři svobody" jednotného trhu EU – volný pohyb zboží, služeb, lidí a kapitálu – se však stala pro Británii těžkou ranou a narušila obvyklý řád věcí a učinila obchodní vztahy Británie a EU těžšími a byrokratičtějšími, to vše uprostřed pandemie, která se stala nemenším testem pro ekonomiku Velké Británie i EU (BBC 2022).

5.2 Ekonomické důsledky pro EU

Uvedené v předchozím odstavci lze částečně aplikovat i na EU. Je totiž zřejmé, že EU ve vztazích s Británií snížila množství vyvezeného a dovezeného zboží. Totéž platí pro množství služeb, kapitálu a lidí. Nicméně vzhledem k tomu, že EU je celý blok zemí, které jsou souhrnně ekonomicky silnější než jednotlivý její člen, v tomto případě Spojené království, jsou důsledky mnohem méně dramatické. Kromě ztráty části pohybu zboží, služeb, kapitálu a lidí ztratila EU i členský příspěvek od Británie, což je pro blok také peněžní ztráta. EU se navíc obává situace se Severním Irskem a poslední podepsané dohody se snaží minimalizovat byrokratické komplikace pro obchod s tímto regionem Británie. Hlavním cílem EU je samozřejmě maximální vyhlazení negativních dopadů Brexitu tak, aby občané jakékoli země účastníci se bloku neměli potíže ani žádný deficit po odchodu Británie z EU a ze společného trhu (BBC 2022).

5.3 Migrace

Kde byl Brexit úspěšný, bylo omezení imigrace. Celkový počet příchozích prudce klesl, protože Evropané už nemohou jen přijet a žít v zemi – musí najít práci do tří měsíců.

A i když kvůli Brexitu vzrostl počet nelegálních migrantů připlouvajících na gumových člunech v Lamanšském průlivu, jako celek je splněn jeden z hlavních požadavků zastánců ukončení svobody pohybu.

Ale jsou ude dva problémy.

Prvním je nutnost výjimek. Příkladem je situace, kdy ministerstvo vnitra Velké Británie souhlasilo s udělením dočasných víz řidičům a pracovníkům jatek, protože se ukázalo, že není nikdo, kdo by porážel prasata, porcoval drůbež a rozvážel zboží po obchodech na nákladních autech (BBC 2022). Následně se také ukázalo, že vyhnání Evropané se k návratu nespěchají. Mají dost práce na kontinentu, platy jsou srovnatelné a papírování je méně. V důsledku toho byla poptávka po 5 tisících dočasných víz pro drůbežárnu o polovinu nižší, o 5 tisíc řidičských víz se našlo jen pár stovek zájemců.

Druhým problémem je odpověď EU. Nejen, že Britové chránili svůj trh před imigranty, ale také sami ztratili svobodu pohybu a právo pracovat, kde chtějí, v kterékoli z 27 zemí Evropské unie (BBC 2022).

5.4 Důsledky pro euro integraci

Kromě výše uvedených důsledků spojených s ekonomickou stránkou existuje i důležitý důsledek Brexitu pro Evropskou unii a proces evropské integrace. V kapitole 1 bylo uvedeno, jak vznikla EU a jaké úrovně integrace existují. A díky odchodu Británie je vidět, jaké problémy se v integračních procesech objevily.

Za prvé, je zřejmé, že proces právní globalizace, který byl od 90. let 20. století považován za hlavní linii evropského a světového rozvoje, dnes narazil na silný opačný proces právního a politického vývoje, který našel tak jasné vyjádření v krizi evropského integračního projektu. Brexit zpochybnil celou konstrukci globálního (nadmárodního) konstitucionalismu a projekty kosmopolitní unie, "rozdělené suverenity", "víceúrovňového konstitucionalismu", který se opírá o princip subsidiarity různých úrovní nadnárodní a národní správy (FLM 2021).

Za druhé, Brexit odhalil nedokonalost samotného integračního procesu EU-složitého organizačního systému, který v tomto případě nedokázal čelit výzvám globalizace, ekonomickým, finančním, migračním. Hlavním problémem EU, definovaným jako "deficit demokracie", je rozpor mezi dvěma zdroji legitimacy — lidovou suverenitou (základním kamenem národních ústav a volených vlád) a evropským politickým centrem v Bruselu opírajícím se o mezinárodní právní smlouvy a záruky členských států EU, nikoli o vůli voličů. Nedokončenost ústavní integrace EU, její hybridní

charakter, neumožňuje vyjádřit politickou vůli Unie jako celku, vytváří mocenské vakuum a činí neefektivní rozhodovací mechanismus (Borisova 2020).

Je důležité si uvědomit, že proces evropské integrace úzce souvisí i s ekonomickými a obchodními vztahy zemí a tyto problémy mohou být v budoucnu příčinou podobných výstupů z bloku, takže je důležité, aby se členské státy EU poučily z jejich současné situace.

5.5 Možné důsledky

Na závěr této kapitoly mělo by být řečeno o možných scénářích, které se budou vyvíjet po vstupu Brexitu v platnost. Předpokládané důsledky se mohou lišit v závislosti na pohledu na samotný proces evropské integrace. Proto lze rozlišit dva hlavní směry: eurorealismus a euroskepticismus (Marek 2019).

Postoj zastánců EU nepřipouští pochybnosti o smysluplnosti projektu, ale předpokládá jeho úpravu ve světle problémů, které Brexit odhalil. EU si myslí, že byla založena, aby překonala nacionalismus, který v minulém století zničil Evropu dvakrát. Ekonomická a institucionální integrace měla chránit Evropu před novými pokusy o řešení konfliktů pomocí zbraní. Mnozí snili o překonání národního státu. Evropské instituce jsou výsledkem nekonečných jednání; členské státy vždy zachovaly zdrženlivost při předávání suverenity Bruselu. EU se stala jedinečnou kombinací federace států a federálního státu, reprodukuje problémy obou, generující nespokojenost s výsledky a nepodložená obvinění z nedemokratičnosti. Instituce EU jsou proto často v rozporu s požadavky na efektivitu řešení a dopadají špatně z hlediska kompetencí, fondů a zaměstnanců (FLM 2021). To určuje druhou stranu problému-nedostatečný rozvoj politické komunikace: neexistuje žádná motivace pro národní politiky, aby se pozitivně podíleli na evropských záležitostech. Selhání projektu je pozorováno v kombinaci těchto dvou faktorů – složitosti institucionálních struktur Unie a jejich psychologického vnímání: pro mnohé je rozhodovací proces neprůhledný a dosažená ujednání nejsou zcela pochopitelná (Oliver 2018).

Z těchto pozic zastánci evropského projektu řeší otázku budoucnosti Evropy po Brexitu. Nejde o omezování, ale o revizi obsahu integračního projektu. Tradiční pojetí integrace jako pohybu k jednotnému státu v podobě Spojených států Evropských "United States Of Europe" by mělo být revidováno. Podobné výzvy podle expertů ukazují, že někteří europoslanci v Bruselu ještě nepochopili poselství Brexitu. Tyto požadavky ignorují hlubokou zdrženlivost národních států vůči delegování pravomocí

na eurostruktury. Dříve dominantní slogan - "více Evropy" - už většinu Evropanů nepřesvědčí. K integraci je zapotřebí jiný slogan — "chytřejší Evropa" a "smart Europe" (FLM 2021). Evropa skutečně dosáhla mnoha věcí ve smyslu prosazování bezpečnosti, právního státu, prosperity a svobody. EU se ale ještě musí zodpovídat z řady nesplněných slibů, které britský exit odhalil. Mezi ně patří zajištění principu solidarity, překlenutí propasti mezi regiony Evropy – sever a jih, rostoucí sociální a kulturní heterogenita společnosti, ekonomická, fiskální a sociální kooperace, hledání pružných odpovědí na současné krize – finanční, environmentální, energetické, migrační, spojené se zajištěním mezinárodní bezpečnosti. Jinými slovy-je třeba rozvíjet evropský projekt pomocí jiných nástrojů a technologií řízení (FLM 2021).

V samotné Británii stále intenzivněji zaznívají výzvy k uspořádání nového referenda nebo dokonce ke zrušení Brexitu a návratu k předchozím vztahům s EU. Jsou tací, kteří považují za nutné vrátit na původní úroveň pouze obchodní politiku a nedotýkat se suverenity země. Z hlediska eurorealismu by proto bylo logické očekávat, že Británie a EU budou dále pracovat na usnadnění obchodu a odstranění bariér, které se objevily, ale zároveň touha Britů samostatně řešit všechny ostatní politické a sociální otázky zabrání návratu k členství v EU, alespoň v dohledné budoucnosti (FLM 2021).

Odpůrci evropského integračního projektu naopak zdůrazňují jeho zásadní neschopnost a vidí v Brexitu názorné potvrzení svého postoje. Rozpory integračního projektu EU spočívá v tom, že ze své podstaty post-suverénní politický systém si nemůže nárokovat vlastní politickou autonomii, protože v jejím jádru neexistuje jediný aktér, který by byl schopen obhajovat politickou subjektivitu, a je v každém případě založen na popírání suverenity. Podstatou je, že federalismus EU ztratil rozvojový potenciál: místo něj je zastoupena jen řada mezivládních dohod podporovaných euro-utopickou iluzí. Pokud někdy existovala možnost nasměrovat EU k fiskální a politické jednotě kromě měnové unie, pak to byla situace finanční krize v EU od roku 2015. Je ale zřejmé, že žádná z těchto možností se neuskutečnila a místo toho se EU uchýlila k represivnímu úspornému režimu, který podporuje iluzi euro-utopismu (Oliver 2018).

Lze tedy konstatovat, že zastánci euroskepticismu vidí v Brexitu jistý katalyzátor, který ukázal, že EU není jednotným nedělitelným mechanismem a že není dlouhodobě schopna existovat, protože státy dříve či později budou usilovat o získání větší suverenity a odchod z bloku. A odchod Británie v této pozici považuje za první výzvu k rozpuštění EU. A sama Británie po odchodu z Evropské unie může sama určovat, jak

a s kým se bude vyvíjet, a jako jedna z možností je určitě užší spolupráce s USA nebo například s ekonomickými centry Asie – Singapur, Malajsie, a Čína, která je však v poslední době složitější kvůli politickým neshodám (Oliver 2018).

Říci, jak se situace bude vyvíjet v příštích 10 až 20 letech, je poměrně obtížné, protože samotný proces Brexitu ještě není definitivně dokončen a není známo, jak budou probíhat budoucí jednání EU a Británie o nevyřešených otázkách. Lze jen s jistotou říci, že Spojené království a Evropská unie čekají několikaletá jednání, která určí další linii vztahů těchto dvou regionů mezi sebou.

Závěr

Jak již bylo řečeno, Brexit byl zlomovým bodem evropské integrace a zlomovým bodem pro Británii v jejím členství v Evropské unii. Proces, který začal již v 70. letech minulého století a postupně nabýval na síle, z důvodů uvedených v kapitole věnované historii Brexitu, vyvrcholil referendem v roce 2016, které nebylo jednoznačné a v podstatě rozdělilo zemi na 2 tábory. Výsledkem je však začátek procesu odchodu Británie z EU. Tento proces byl doprovázen dlouhými rozhovory a neustálým posunem data ukončení přechodného období. A teprve od 1. ledna 2021 oficiálně Británie opustila EU.

Bakalářská práce se zabývala především základními věcmi, jako je proces evropské integrace, od jeho počátků až po současný stav a jak se do této situace vložila Británie. Na základě toho byly shrnuty hlavní důvody, proč vznikla myšlenka referenda o vystoupení z EU a jako obecně očekávaný výsledek většina Britů hlasovala pro odchod jejich země z Evropské unie. Dále se řešily hlavní makroekonomické a obchodní ukazatele EU jako jediného subjektu před Brexitem. A již tehdy bylo provedeno srovnání obchodních ukazatelů před a po vstupu Brexitu v platnost. Tato analýza byla doplněna závěry ze získaných dat, což bylo hlavním cílem práce. Závěry o změně obchodu se týkaly především změn ve vývozu a dovozu zboží a služeb, čemuž se věnovala analytická část. Byly také uvedeny důsledky v omezení pohybu lidí a změně migračního režimu mezi královstvím a EU. Bylo také poznamenáno, že pohyb kapitálu je nyní také pomalejší, a ne tak aktivní jako dříve. Posledním zjištěním z provedené práce je závěr o důsledcích pro EU a evropskou integraci, která nepřetržitě spojovala více než 50 let britskou monarchii a zbytek členských zemí EU. A bez nadsázky lze říci, že Brexit byl silným impulsem k přehodnocení různých

problémů evropské integrace a tento proces bude nyní realizován s ohledem na nové skutečnosti, které ukázal odchod Spojeného království z EU.

Zatím nelze říci, jak budou vyřešeny všechny zbývající otázky mezi Británií a Evropskou unií a je těžké odhadnout, jak dlouho to bude trvat. Na kolik bylo toto rozhodnutí správné, budou moci občané Evropy a Británie odpovědět až po několika letech. Zatím lze pouze vidět konkrétní čísla a změny v obchodu. A není třeba zapomenout, že Brexit stále pokračuje a nové změny se v příštích letech určitě očekávají. Jaké to budou změny a nakolik budou radikální, lze jen odhadovat, ale stanou se důležitým článkem v celém procesu odchodu Spojeného království z Evropské unie a již plně utvářejí nové politické a obchodní a ekonomické vztahy kontinentální Evropy a ostrovní monarchie.

Seznam použité literatury

Seznam citované literatury

BALDWIN, Richard a Charles WYPLOSZ, 2013. *Ekonomie evropské integrace*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4568-8.

BENEŠ, Vlastislav, 2004. *Zahraniční obchod*. Praha: Grada. ISBN 80-247-0558-3.

FOJTÍKOVÁ, Lenka, 2009. *Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945–2008)* Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-128-4

FRANCOVÁ, Olga, Richard KRÁL, Michael KOHAJDA, Václav ŠMEJKAL, 2018. *Evropská unie po brexitu. Právně-institucionální aspekty evropské integrace*. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7598-098-4.

HOLLAND, Jack, 1999. *Hope Against History: The Course of Terrorist trouble in Northern Ireland*. Henry Holt and Company. New York: Henry Holt. ISBN 978-0-8050-6087-4.

KALÍNSKÁ, Emilie, 2010. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3396-8.

KAUDERS, David, 2016. *Understanding Brexit Options*. Cardiff: Sparkling Books. ISBN 9781907230653.

MACSHANE, Denis, 2016. *Brexit: How Britain Left Europe*. 2 vyd. London: I.B.Tauris. ISBN 978-17-8453-784-5.

MAREK, Jaromír, 2019. *Drama zvané brexit*. Praha: Radioservis. ISBN 978-80-88286-10-3.

NEUMANN, Pavel, Pavel ŽAMBERSKÝ a Martina JIRÁNKOVÁ, 2010. *Mezinárodní ekonomie*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-2473-276-3.

OLIVER, Tim, 2018. *Understanding Brexit*. Bristol: Bristol University Press. ISBN 978-14-4734-639-5.

ZARITSKY, Boris. 2020. *Ekonomika Evropské Unie*. Moskva: vysokoškolská učebnice. ISBN: 978-5-9558-0553-5

Seznam elektronických zdrojů

ADDAMS, Richard, 2020. *UK students lose Erasmus membership in Brexit deal* [online]. London [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/education/2020/dec/24/uk-students-lose-erasmus-membership-in-brexit-deal>

ARABEL, Alžběta, 2019. *Vnitřní trh: harmonizace* [online]. [cit. 2023-01-31]. Dostupné z: <https://eulaw.ru/content/vnutrenniy-rynok-garmonizaciya/>

BBC, 2019. *Brexit: What is Boris Johnson's plan to avoid a hard Irish border?* [online]. London [cit. 2023-03-06]. Dostupné z: [Brexit: What is Boris Johnson's plan to avoid a hard Irish border? - BBC News](#)

BBC NEWS RUSKÁ SLUŽBA, 2022. *Brexit o rok později. Vyhrála, nebo prohrála Británie s odchodem z Evropské unie?* [online]. London [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/russian/features-59839559>

BBC, 2023. *Northern Ireland Brexit deal: At-a-glance* [online]. London [cit. 2023-03-06]. Dostupné z: [Northern Ireland Brexit deal: At-a-glance - BBC News](#)

BORISOVA, Irina, 2020. *Faktor Brexitu v britském společensko-politickém vývoji* [online]. Petrohrad [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: [Microsoft Word - Фактор Брекзита - Дипломная работа \(Борисова И.А.\).docx \(srbu.ru\)](#)

BUTORINA, Olga, 2011. *Historie vývoje Evropské unie* [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: http://instituteofeurope.ru/images/stories/structura/butorina/GI_5.pdf

CELNÍ SPRÁVA ČR, 2023. *CLO* [online]. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/clo/Stranky/default.aspx>

CREDIT SUISSE, 2021. *Global wealth databook 2021* [online]. [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.credit-suisse.com/about-us/en/reports-research/global-wealth-report.html>

EUROPEAN COMMISSION, 2023. *Taric Consultation, 2023*. [online]. Brusel: European Commission [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: [TARIC Consultation \(europa.eu\)](#)

EUROPEAN UNION, 2023. *Zásady a hodnoty* [online]. Brusel [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values_cs

- ONS, 2022. *UK total trade: all countries, non-seasonally adjusted* [online]. London [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.ons.gov.uk/businessindustryandtrade/internationaltrade/datasets/uktotaltradeallcountriesnonseasonallyadjusted>
- PROQUEST, 2022. Databáze článků ProQuest [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2022-10-06], Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>.
- THE GUARDIAN, 2020. *Boris Johnson's post-Brexit trade deal passes into UK law* [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2020/dec/31/post-brexit-trade-deal-boris-johnson-thanks-mps-and-peers-for-passing-bill>
- THE NEW YORK TIMES, 2020. *Britain and E.U. Reach Landmark Deal on Brexit* [online]. New York [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/12/24/world/europe/brexit-trade-deal-uk-eu.html>
- TIPANOV, Vladislav, 2013. *Vývoj mezinárodního obchodu: různé časové horizonty, aspekty a trendy* [online]. [cit. 2023-01-31]. Dostupné z: [Эволюция международной торговли: различные временные горизонты, аспекты и тенденции \(cyberleninka.ru\)](http://www.cyberleninka.ru/article/view/Эволюция_международной_торговли:_различные_временные_горизонты,_аспекты_и_тенденции)
- UK GOVERNMENT, 2021. *UK/EU and EAEC: Trade and Cooperation Agreement* [online]. London [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: [UK/EU and EAEC: Trade and Cooperation Agreement \[TS No.8/2021\] - GOV.UK \(www.gov.uk\)](https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/97211/UK-EU-and-EAEC-Trade-and-Cooperation-Agreement-TS-No-8-2021.pdf)
- UK TRADE INFO, 2023. *HM revenue & customs* [online]. London [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.uktradeinfo.com/>
- UNICTRAL, 2023. *About UNCITRAL* [online]. Vídeň: UNICTRAL [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: [About UNCITRAL | United Nations Commission On International Trade Law](https://www.uncitral.org/about-uncitral)
- WEAVER, Mattew, 2020. *UK performers raise alarm as Brexit deal threatens EU touring* [online]. London [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2020/dec/29/uk-performers-raise-alarm-as-brexit-deal-threatens-eu-touring>
- WORLD TRADE ORGANIZATION, 2023. *History of the multilateral trading system* [online]. Ženeva: World Trade Organization [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: [WTO | The history of multilateral trading system](https://www.wto.org/eng/whatis/whatis.htm)

WORLD TRADE ORGANIZATION, 2023. *The WTO* [online]. Ženeva: World Trade Organization [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: [WTO | About the organization](#)

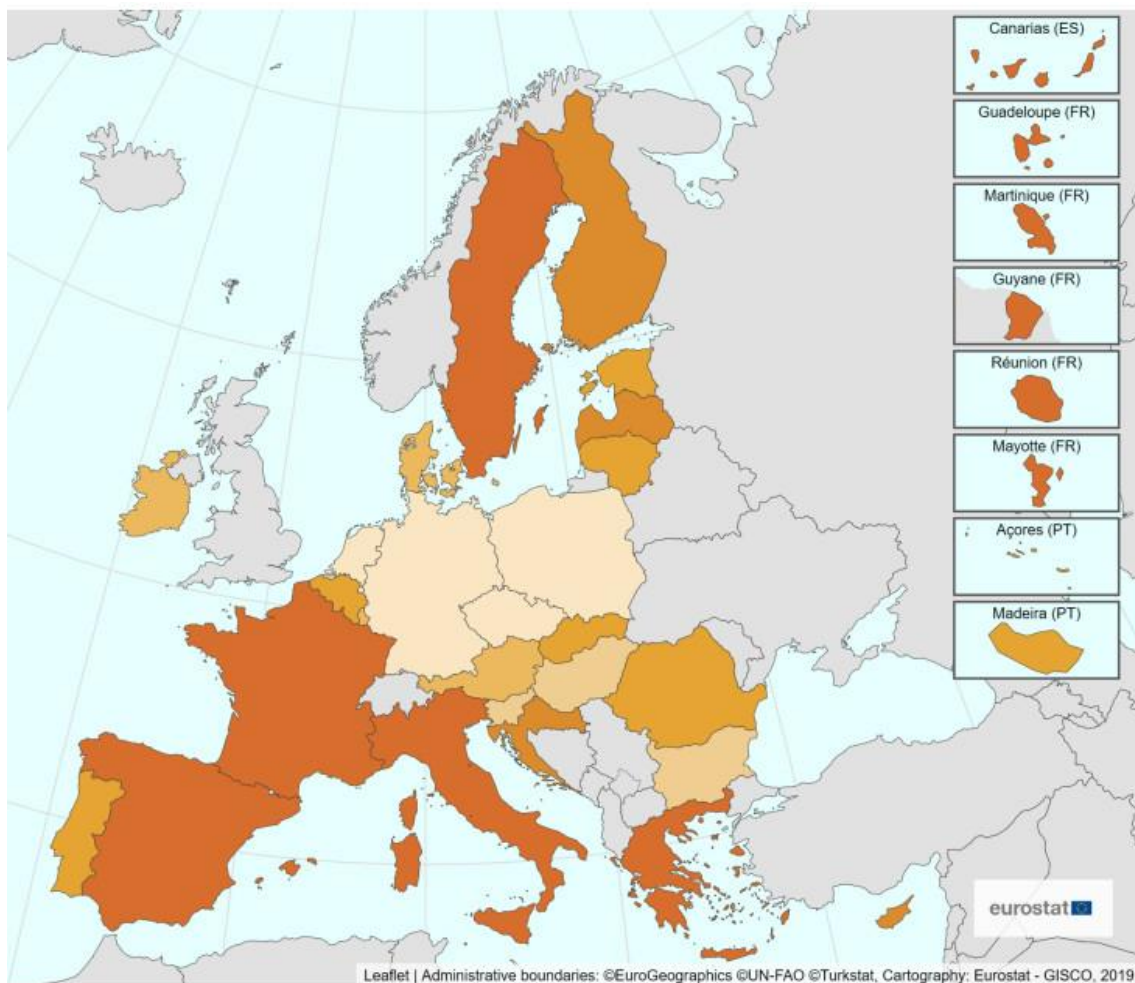
Přílohy

Seznam příloh

Příloha A: Mira nezaměstnanosti v státech EU.....	68
Příloha B: Hlavní obchodní partneři 2021.....	69

Příloha A: Mira nezaměstnanosti v státech EU

Obrázek A: Mira nezaměstnanosti v státech EU 2022 (Příloha A)

Zdroj: Eurostat 2022

Příloha B: Hlavní obchodní partneři 2021

Tabulka A: Hlavní obchodní partneři EU 2021 (Příloha B)

Hlavní obchodní partneři (2021)							
	Partneři	Importy (miliony euro)	Celkové procento dovozu	Exporty (miliony euro)	Celkové procento vývozu	Celkový obchod (miliony euro)	Celkové
-	EU	2,118,818	100%	2,180,623	100%	4,299,442	100%
1	Čína	472,715	22,2%	223,413	10,3%	696,127	16,2%
2	Spojené státy americké	232,454	11,0%	399,391	18,3%	631,845	14,7%
3	Velká Británie	146,927	6,9%	283,603	13,0%	430,530	10,0%
4	Švýcarsko	123,672	5,8%	156,480	7,2%	280,152	6,5%
5	Rusko	162,342	7,7%	89,275	4,1%	251,617	5,9%
6	Turecko	77,983	3,7%	79,255	3,6%	157,238	3,7%
7	Norsko	74,666	3,5%	56,532	2,6%	131,198	3,1%
8	Japonsko	62,269	2,9%	62,351	2,9%	124,621	2,9%
9	Jižní Korea	55,440	2,6%	51,857	2,4%	107,297	2,5%

Hlavní obchodní partneři (2021)

	Partneři	Importy (miliony euro)	Celkové procento dovozu	Exporty (miliony euro)	Celkové procento vývozu	Celkový obchod (miliony euro)	Celkové
10	India	46,155	2,2%	41,844	1,9%	87,999	2,1%

Zdroj: European Commission 2021

